

OBJAŠNJENA
EVROPSKA
UNIJA

Kako funkcioniše Evropska unija

Vaš vodič kroz
institucije EU

Evropska unija

OBJAŠNJENA EVROPSKA UNIJA

Ova publikacija je deo serije koja objašnjava šta EU radi u različitim oblastima politika, zašto u njima učestvuje i koje rezultate postiže.

Publikacije možete pronaći na sledećim internet stranicama:

http://europa.eu/pol/index_en.htm
<http://europa.eu/lbY34KD>

Kako funkcioniše EU x ❌

Evropa u 12 lekcija
Evropa 2020: evropska strategija rasta
Osnivači EU

Bankarstvo i finansije
Bezbednost hrane
Borba protiv prevara
Budžet
Carine
Ekonomska i monetarna unija i evro
Energetika
Granice i bezbednost
Humanitarna pomoć i civilna zaštita
Istraživanje i inovacije
Javno zdravlje
Klimatska politika
Konkurentnost
Kultura i audiovizuelna politika
Međunarodna saradnja i razvoj
Migracije i azil
Obrazovanje, obuka, omladina i sport
Plan digitalizacije
Poljoprivreda
Pomorska pitanja i ribarstvo
Porezi
Potrošači
Pravosuđe, osnovna prava i jednakost
Preduzeća
Proširenje
Regionalna politika
Spoljni poslovi i politika bezbednosti
Transport
Trgovina
Unutrašnje tržište
Zapošljavanje i socijalna pitanja
Životna sredina

Objašnjena Evropska unija: Kako funkcioniše EU

Evropska komisija
Generalni direktorat za komunikacije
Publikacije
1049 Brisel
BELGIJA

Rukopis ažuriran u novembru 2014. godine

Naslovna strana: © Luis Pedrosa

44 str. - 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-9238-245-2
doi 10.2871/058743

Luksemburg: Kancelarija Evropske unije za publikacije, 2014.

© Evropska unija, 2014
Umnožavanje je dozvoljeno. Za korišćenje i reprodukciju pojedinačnih fotografija potrebno je zatražiti dozvolu nosioca autorskih prava.

Štampao EU info centar u Beogradu, 2015.

OBJAŠNJENA
EVROPSKA
UNIJA

Kako funkcioniraju Evropska unija

Vaš vodič kroz
institucije EU

Sadržaj

Upoznavanje Evropske unije: kako funkcioniše, šta ko radi	3
Evropski parlament: glas naroda	9
Evropski savet: utvrđivanje strategije	12
Savet: glas država članica	14
Evropska komisija: promovisanje zajedničkog interesa	19
Nacionalni parlamenti: primena načela supsidijarnosti	23
Evropski sud pravde: poštovanje zakona EU	24
Evropska centralna banka: očuvanje stabilnosti cena	26
Evropski revizorski sud: podrška unapređenju finansijskog upravljanja u EU	29
Evropski ekonomski i socijalni komitet: glas civilnog društva	31
Komitet regiona: glas lokalne vlasti	33
Evropski ombudsman: istraživanje vaših pritužbi	34
Evropski nadzornik zaštite podataka: zaštita vaše privatnosti	35
Evropska investiciona banka: ulaganje u budućnost	36
Agencije EU	38

Upoznavanje Evropske unije

Kako funkcionise, šta ko radi

O čemu je reč u ovoj publikaciji

Ova publikacija je vodič kroz funkcionisanje Evropske unije (EU). „Kako funkcionise Evropska unija” znači kako se odluke donose na nivou EU i ko ih donosi. U središtu procesa odlučivanja su institucije EU – poput Parlamenta, Saveta i Evropske komisije – za koje možda već znate, ali ima i drugih. Da bi se prikazalo kako EU funkcionise, ova publikacija najpre objašnjava postupak donošenja zakona. Nakon toga pruža uvid u svaku od institucija EU kao i agencija i tela koja ih podržavaju.

Ukratko o Evropskoj uniji

U središtu EU su države članice – 28 zemalja koje pripadaju Uniji – i njeni građani. Jedinstvena karakteristika EU je da, iako su to suverene, nezavisne države, te države udružuju deo svoje „suverenosti” kako bi stekle moć i iskoristile prednost koju im daje veličina. U praksi, udruživanje suvereniteta znači da države članice prenose deo ovlašćenja koja imaju u donošenju odluka na zajedničke institucije koje su osnovale, da bi se odluke o konkretnim pitanjima od zajedničkog interesa demokratski donosile na nivou EU. Stoga je sistem EU smešten između potpuno saveznog sistema kakav susrećemo u Sjedinjenim Američkim Državama i sistema međuvladine saradnje koji postoji u Ujedinjenim nacijama.

Od svog osnivanja 1950. godine, EU je napravila znatne pomake. Izgradila je jedinstveno tržište roba i usluga koje obuhvata 28 država članica sa preko 500 miliona građana slobodnih da se kreću i žive gde god žele. Stvorila je jedinstvenu valutu, evro, koja je sada vodeća svetska valuta i koja čini jedinstveno tržište efikasnijim. EU je takođe i najveći davalac humanitarne i razvojne pomoći na svetu. Ovo su samo neka od dostignuća koja je EU do sada ostvarila. Planovi EU obuhvataju i rad na okončanju ekonomske krize u Evropi. Ona je na čelu borbe protiv klimatskih promena i njihovih posledica; ona pomaže susednim zemljama i nastavlja pregovore o proširenju te gradi Zajedničku spoljnu politiku koja će doprineti širenju evropskih vrednosti u svetu. Uspeh ovih ambicija zavisi od mogućnosti donošenja delotvornih i blagovremenih odluka kao i od njihove valjane primene.

Ugovori EU

Evropska unija se zasniva na vladavini prava. To znači da je svako delovanje EU zasnovano na ugovorima koje su dobrovoljno i na demokratski način odobrile sve njene članice. Sve države članice EU su pregovarale o ugovorima i sa njima su se saglasile a potom ih i ratifikovale u nacionalnim parlamentima ili na referendumu.

Ugovori definišu ciljeve Evropske unije, pravila za funkcionisanje institucija EU, načine donošenja odluka i odnose između EU i njenih država članica. U ugovore se unose izmene svaki put kad se Uniji pridruži nova članica. S vremena na vreme, ugovori se menjaju u cilju reforme institucija Evropske unije kao i proširivanja područja nadležnosti EU.

Francuski ministar spoljnih poslova Robert Šuman je 9. maja 1950. godine prvi javno izneo ideje koje su dovele do stvaranja Evropske unije. Zato se 9. maj slavi kao rođendan EU.

Poslednji dopunjen ugovor – Lisabonski ugovor – potpisan je u Lisabonu 13. decembra 2007. a stupio je na snagu 1. decembra 2009. godine. Prethodni ugovori su sada uključeni u aktuelni prečišćeni tekst koji obuhvata Ugovor o Evropskoj uniji i Ugovor o funkcionisanju Evropske unije.

Ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji jeste međuvladin ugovor koji su 2012. potpisale sve države članice, osim Češke i Velike Britanije, a koji je stupio na snagu 1. januara 2013. godine. Ovo nije ugovor EU već je ugovor međuvladinog karaktera, ali se planira da on vremenom postane deo prava EU. On obavezuje države na stroga pravila koja će obezbediti budžetsku disciplinu i ojačati upravljanje evro zonom.

© ImageGlobe

Funkcionisanje EU je zasnovano na ugovorima koje su odobrile sve države članice – najnovija veća izmena ugovora je potpisana u Lisabonu 2007. godine.

Istorijat ugovora EU

Kada je 1950. godine francuski ministar spoljnih poslova Rober Šuman predložio ujedinjenje zapadnoevropskih industrija uglja i čelika, njegove ideje su već naredne godine izložene u Ugovoru iz Pariza kojim je rođena prethodnica EU – Evropska zajednica za uglj i čelik. EU je od tada redovno ažurirala i proširivala ugovore kako bi obezbedila delotvorno kreiranje politika i odlučivanje.

- ▶ *Ugovor iz Pariza, kojim je osnovana Evropska zajednica za uglj i čelik, potpisan je u Parizu 18. aprila 1951. a na snagu je stupio 1952. godine. Ugovor je istekao 2002. godine.*
- ▶ *Rimski ugovori, kojima su osnovane Evropska ekonomska zajednica (EEZ) i Evropska zajednica za atomsku energiju (Euratom), potpisani su u Rimu 25. marta 1957. a na snagu su stupili 1958. godine.*
- ▶ *Jedinstveni evropski akt (JEA) je potpisan u februaru 1986. a na snagu je stupio 1987. Njime je izmenjen Ugovor o EEZ i otvoren put za stvaranje jedinstvenog tržišta.*

- ▶ *Ugovor o Evropskoj uniji (UEU) – Ugovor iz Matrihta – je potpisan u Matrihtu 7. februara 1992. a na snagu je stupio 1993. godine. Njime je osnovana Evropska unija, Parlamentu je dato veće učesće u procesu donošenja odluka, a dodate su i nove oblasti strateške saradnje.*
- ▶ *Ugovor iz Amsterdama je potpisan 2. oktobra 1997. a na snagu je stupio 1999. Njime su izmenjeni i dopunjeni prethodni ugovori.*
- ▶ *Ugovor iz Nice je potpisan 26. februara 2001. a na snagu je stupio 2003. On je dao konačan oblik institucionalnom sistemu EU kako bi nastavio da funkcionise delotvorno i nakon novog talasa proširenja 2004. godine.*
- ▶ *Ugovor iz Lisabona je potpisan 13. decembra 2007. a na snagu je stupio 2009. godine. Njime su pojednostavljeni načini rada i pravila glasanja, ustanovljena je funkcija predsednika Evropskog saveta i uvedene nove strukture kako bi EU postala snažniji akter na svetskoj sceni.*

Ko donosi odluke?

Donošenje odluka na nivou EU uključuje različite evropske institucije:

- ▶ **Evropski parlament**, koji predstavlja građane EU i čije poslanike građani neposredno biraju;
- ▶ **Evropski savet** koji čine šefovi država ili vlada država članica EU;
- ▶ Savet, koji predstavlja vlade pojedinačnih država članica EU;
- ▶ **Evropska komisija**, koja predstavlja interese EU kao celine.

Evropski savet definiše opšte političke smernice i prioritete EU ali nema zakonodavnu funkciju. Uopšteno govoreći, Evropska komisija je ta koja predlaže nove zakone, dok ih Evropski parlament i Savet usvajaju. Nakon toga ih države članice i Komisija primenjuju.

Koje vrste zakonskih propisa postoje?

Postoji nekoliko vrsta pravnih akata koji se primenjuju na različite načine.

- ▶ **Uredba** je pravni akt koji je obavezujući i direktno se primenjuje u svim državama članicama. Uredbe se ne moraju prenositi u nacionalne zakone članica, ali je ponekad neophodna izmena nacionalnih zakona kako bi se izbegle protivurečnosti sa uredbama.
- ▶ **Direktiva** je pravni akt koji obavezuje države članice, ili grupu država članica, na postizanje određenog

cilja. Direktive je najčešće neophodno transponovati u nacionalno zakonodavstvo kako bi bile delotvorne. Važno je reći da direktive konkretizuju cilj koji treba postići: na državama članicama je da same odluče na koji način će taj cilj biti postignut.

- ▶ **Odluka** može biti namenjena državama članicama, grupi ljudi ili čak pojedincima i u celosti je obavezujuća. Odluke služe, recimo, pri odlučivanju o spajanju kompanija.
- ▶ **Preporuke i mišljenja** nisu obavezujući pravni dokumenti.

Kako se donose zakoni?

Svaki evropski zakon se zasniva na određenom članu ugovora, koji se navodi kao „pravni osnov” tog zakona. Time je određeno koja se zakonodavna procedura mora poštovati. Ugovorom je predviđena procedura odlučivanja, što uključuje predloge Komisije, broj čitanja u Savetu i Parlamentu, kao i mišljenja savetodavnih tela. Takođe je ugovorom utvrđeno i kada je neophodna jednoglasna odluka, a kada je kvalifikovana većina dovoljna da bi Savet usvojio zakon.

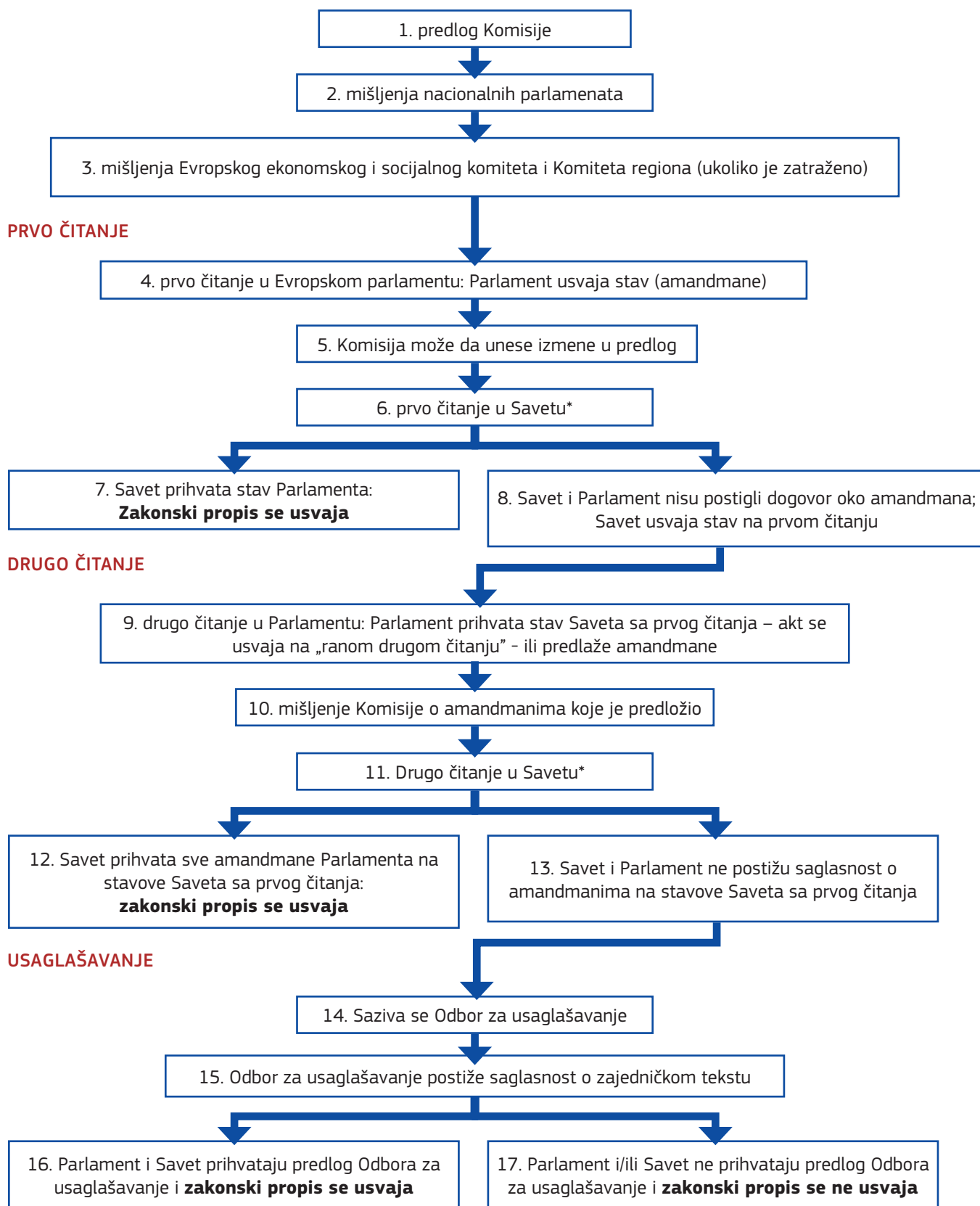
Velika većina zakona EU se donosi redovnim zakonodavnim postupkom. U okviru ovog postupka, Parlament i Savet dele zakonodavna ovlašćenja.

Postupak započinje u Komisiji. Kada razmatra pokretanje predloga delovanja, Komisija često traži mišljenja o toj temi od vlada, preduzeća, organizacija civilnog društva i pojedinaca. Prikupljena mišljenja se ugrađuju u predlog Komisije koji se onda predstavlja Savetu i Parlamentu. Predlog može biti pripremljen na poziv Saveta, Evropskog

Jedno od najvećih dostignuća Evropske unije jeste pravo svih građana da putuju, žive i rade u bilo kojoj od 28 država članica.

REDOVNI ZAKONODAVNI POSTUPAK

(*) Savet usvaja stav kvalifikovanom većinom (u nekoliko oblasti, ugovori nalažu jednoglasnu odluku). Ako Savet, međutim, planira da odstupi od predloga/mišljenja Komisije, tu odluku donosi jednoglasno.

saveta, Parlamenta ili evropskih građana, ili na inicijativu same Komisije.

Predlog se čita i o njemu se raspravlja i u Savetu i u Parlamentu. Ukoliko dogovor nije postignut nakon drugog čitanja, predlog se upućuje Odboru za usaglašavanje koji se sastoji iz jednakog broja predstavnika Saveta i Parlamenta. Predstavnici Komisije takođe prisustvuju sednicama Odbora i učestvuju u raspravama. Kada Odbor postigne dogovor, usaglašeni tekst se upućuje Parlamentu i Savetu na treće čitanje, kako bi najzad bio usvojen kao zakon. U većini slučajeva, Parlament glasa za predloge prostom, a Savet kvalifikovanom većinom, pri čemu najmanje polovina od ukupnog broja država članica, koje predstavljaju oko dve trećine stanovništva, mora glasati „za”. U nekim slučajevima, da bi zakon bio usvojen, neophodna je jednoglasna odluka Saveta

Posebni postupci

U zavisnosti od teme predloga, moguće je primeniti i posebne zakonodavne postupke. U postupku konsultovanja Savet je u obavezi da konsultuje Parlament o predlogu Komisije, ali nije u obavezi da prihvati savet Parlamenta. Ovaj postupak se primenjuje samo u nekim oblastima, kao što su izuzeci na unutrašnjem tržištu i zakoni o konkurenciji. U postupku saglasnosti, Parlament može da prihvati ili odbaci predlog, ali ne može da predlaže izmene. Ovaj postupak se primenjuje kada se predlog odnosi na odobrenje međunarodnog ugovora o kom se pregovaralo. Osim toga, postoji ograničen broj slučajeva u kojima Savet i Komisija, ili samo Komisija, mogu donositi zakon.

Sa kim se konsultuje, ko može da uloži prigovor?

Osim trougla Komisija-Savet-Parlament, postoji i niz savetodavnih tela koja moraju da budu konsultovana kada se predlog zakona odnosi na njihovo područje interesa. Čak i ako se njihov savet ne uzme u obzir, ovakva procedura doprinosi demokratskom nadzoru zakonodavstva EU, osiguravajući njegovu široku kontrolu.

To su sledeća tela:

- ▶ **Evropski ekonomski i socijalni komitet** koji predstavlja grupe civilnog društva poput poslodavaca, sindikata i društvenih interesnih grupa;
- ▶ **Komitet regiona** koji osigurava da se čuje glas lokalnih i regionalnih vlasti.

U konsultacijama mogu da učestvuju i druge institucije i tela, ukoliko predlog zakona spada u područje njihovog interesa ili ekspertize. Na primer, Evropska centralna banka će učestvovati u konsultacijama o predlozima koji se tiču ekonomskih i finansijska pitanja.

Nadzor nacionalnih parlamenata

Nacionalnim parlamentima se predlog zakona upućuje u isto vreme kada i Evropskom parlamentu i Savetu. Oni mogu dati svoje mišljenje kako bi se osiguralo da se odluke donose na odgovarajućem nivou. Delovanje EU mora da bude u skladu sa načelom supsidijarnosti – što znači da, osim u oblastima u kojima ima isključive nadležnosti, Unija deluje samo kada će njena akcija biti delotvornija na nivou EU od delovanja na nacionalnom

Učešće građana

Zahvaljujući Evropskoj građanskoj inicijativi, milion građana EU, iz najmanje jedne četvrtine država članica EU, može tražiti od Komisije da pripremi predlog zakona o određenom pitanju. Komisija pažljivo preispituje sve inicijative koje su u okviru njenih nadležnosti i koje je podržalo milion građana. Parlament je taj koji prima inicijative i održava slušanje. Prema tome, ovakve inicijative, kao i javne rasprave, mogu uticati na rad institucija EU.

© Bernd Vogel/Corbis

Zahvaljujući Evropskoj građanskoj inicijativi, građani sada mogu predlagati nove zakone.

nivou. Stoga nacionalni parlamenti nadziru ispravnu primenu ovog načela prilikom donošenja odluka u EU.

Kakve odluke se donose

U ugovorima su navedene oblasti politika u kojima EU može donositi odluke. U nekim oblastima politika, EU ima **isključive nadležnosti** što znači da se odluke na nivou EU donose na zasedanjima država članica u Savetu i Evropskom parlamentu. Ove oblasti politika obuhvataju trgovinu, carine, pravila konkurencije, monetarnu politiku evro zone i očuvanje ribarstva.

U drugim oblastima politika, nadležnosti donošenja odluka dele Unija i države članice. Ovo znači da ako je zakon donet na nivou EU, onda takav zakon ima prioritet. Ukoliko, međutim, na nivou EU zakon nije donet, onda pojedinačne članice mogu doneti zakon na nacionalnom nivou. Podeljene nadležnosti se primenjuju u velikom broju oblasti politika, poput unutrašnjeg tržišta, poljoprivrede, životne sredine, zaštite potrošača i transporta.

U svim ostalim oblastima politika, odluke su na državama članicama. Shodno tome, ukoliko oblast politike nije navedena u nekom od ugovora, Komisija u toj oblasti ne može predložiti zakon. U nekim oblastima, kao što je istraživanje svemira, obrazovanja, kulture i turizma, Unija može dati podršku naporima država članica. U drugim oblastima, poput prekomorske pomoći i naučnog istraživanja, EU može sprovesti uporedne aktivnosti, kao što su programi za humanitarnu pomoć.

Koordinacija ekonomskih politika

Sve države članice EU su deo Ekonomske i monetarne unije (EMU), što znači da koordiniraju kreiranje svojih ekonomskih politika i svoje ekonomske odluke tretiraju kao pitanja od zajedničkog značaja. U okviru EMU-a, nijedna institucija nije samostalno odgovorna za sveukupnu ekonomsku politiku. Ove odgovornosti dele države članice i institucije EU.

Monetarnom politikom – koja se bavi stabilnošću cena i kamatnim stopama – upravlja nezavisno Evropska centralna banka (ECB) u evro zoni, odnosno u onim državama koje koriste evro; sa Litvanijom koja joj se pridružila u januaru 2015, evro zona ima 19 članica.

Fiskalna politika – koja obuhvata odluke o porezima, potrošnji i pozajmicama – u nadležnosti je vlada 28 država članica. U njihovoj nadležnosti su i politike zapošljavanja i socijalne zaštite. Ipak, budući da odluke koje donese jedna članica evro zone mogu uticati na preostale članice, te odluke moraju biti u skladu sa

pravilima utvrđenim na nivou EU. Prema tome, koordinacija zdravih javnih finansija i strukturnih politika je neophodna za delotvorno funkcionisanje EMU-a kao i za osiguranje stabilnosti i rasta. Ekonomska kriza koja je počela 2008. naglasila je potrebu za jačanjem ekonomskog upravljanja u EU i evro zoni, između ostalog, putem bolje koordinacije, praćenja i nadzora politika.

Savet nadzire javne finansije i ekonomske politike država članica i, na osnovu predloga Komisije, može davati preporuke svakoj članici ponaosob. Savet može preporučiti mere prilagođavanja i sankcije državama evro zone koje ne preduzmu korektivne mere za smanjenje prekomernog deficita i javnog duga.

O upravljanju evro zonom i velikim reformama ekonomske politike se raspravlja i na samitima evro zone, koji okupljaju šefove država i vlada članica evro zone.

EU i spoljni odnosi

Odnosi sa državama izvan EU su u nadležnosti visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku, koga imenuje Evropski savet, ali koji istovremeno ima i funkciju potpredsednika Komisije. Na nivou šefova država i vlada, Uniju predstavlja predsednik Evropskog saveta.

Evropska služba za spoljne poslove (EEAS) ima ulogu ministarstva spoljnih poslova i diplomatska je služba Unije u nadležnosti visokog predstavnika. Čini je stručno osoblje Saveta, država članica i Evropske komisije.

Savet priprema i donosi odluke u oblasti spoljne i bezbednosne politike na osnovu smernica koje daje Evropski savet. S druge strane, Komisija je odgovorna za trgovinu i finansijsku podršku zemljama izvan EU, kao što su humanitarna i razvojna pomoć. Komisija predstavlja Uniju i u svim oblastima nadležnosti EU izvan spoljne i bezbednosne politike.

Evropski parlament

Glas naroda

Uloga: direktno izabrano zakonodavno telo EU

Članovi: 751 poslanik Evropskog parlamenta

Sedište: Strazbur, Brisel i Luksemburg

► <http://www.europarl.europa.eu>

Poslanici Evropskog parlamenta (EP) su direktno izabrani – birali su ih građani EU kako bi zastupali njihove interese. Izbori se održavaju svakih pet godina, a pravo glasa imaju svi građani EU stariji od 18 godina (u Austriji 16), odnosno oko 380 miliona birača. Parlament ima 751 poslanika koji dolaze iz svih 28 država članica.

Zvanično sedište Evropskog parlamenta je u Strazburu (Francuska), premda ova institucija funkcioniše na tri lokacije: Strazburu, Briselu (Belgija) i u Luksemburgu. Opšti sastanci čitavog saziva Parlamenta, poznati kao „plenarne sednice”, održavaju se 12 puta godišnje u Strazburu. Dodatne plenarne sednice se održavaju u Briselu, gde se održavaju i sastanci komiteta.

Sastav Evropskog parlamenta

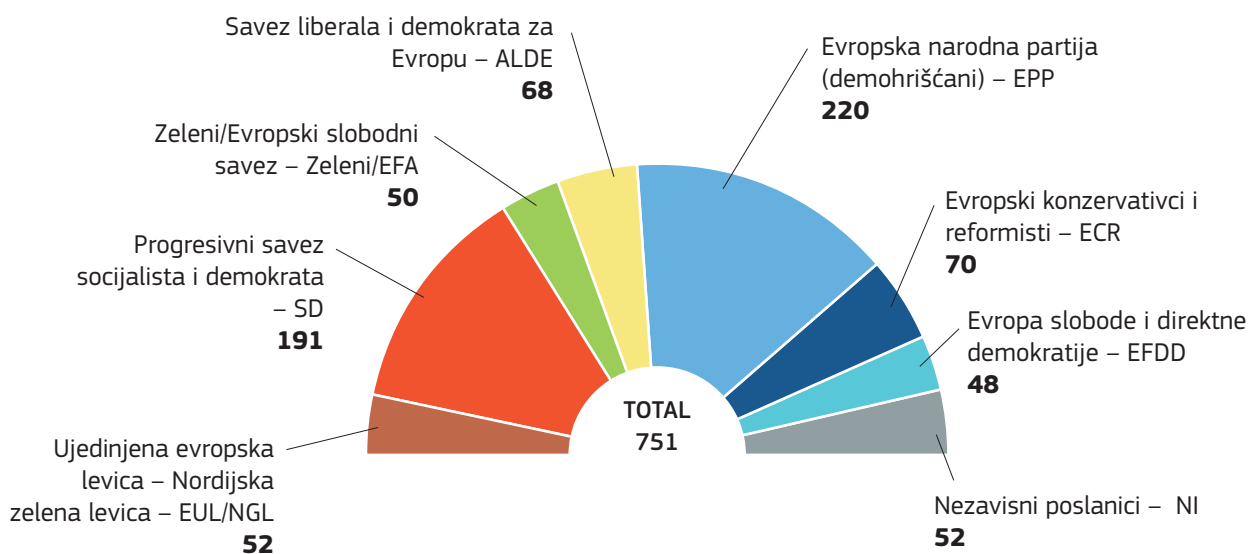
Mesta u Evropskom parlamentu su podeljena među državama članicama na osnovu njihovog udela u broju stanovnika u EU.

Većina poslanika Evropskog parlamenta je povezana sa nacionalnom političkom partijom zemlje iz koje dolazi. U Parlamentu se, međutim, nacionalne partije grupišu u poslaničke klubove na nivou EU te većina poslanika u Parlamentu pripada upravo nekom od ovakvih klubova.

BROJ POSLANIKA PO DRŽAVAMA ČLANICAMA U 2014. GODINI

DRŽAVE ČLANICE	Broj poslanika
Austrija	18
Belgija	21
Bugarska	17
Hrvatska	11
Kipar	6
Češka	21
Danska	13
Estonija	6
Finska	13
Francuska	74
Nemačka	96
Grčka	21
Mađarska	21
Irska	11
Italija	73
Letonija	8
Litvanija	11
Luksemburg	6
Malta	6
Holandija	26
Poljska	51
Portugalija	21
Rumunija	32
Slovačka	13
Slovenija	8
Španija	54
Švedska	20
Velika Britanija	73
UKUPNO	751

BROJ POSLANIKA U SVAKOM POSLANIČKOM KLUBU (PODATAK IZ OKTOBRA 2014)

Šta radi Evropski parlament

Parlament ima tri glavne uloge:

1. Deli zakonodavna ovlašćenja sa Savetom – odnosno ovlašćenje da donosi zakone. Činjenica da je Parlament direktno izabrana institucija pomaže garantovanju demokratskog legitimiteta evropskih zakonskih propisa.
2. Vršiti demokratski nadzor rada drugih institucija EU, naročito Komisije. Ima ovlašćenja da usvoji ili odbije imenovanje komesara i pravo da zatraži od Komisije da podnese kolektivnu ostavku.
3. Sa Savetom deli ovlašćenja nad budžetom EU te stoga može da utiče na potrošnju u Uniji. Na kraju postupka usvajanja budžeta, Parlament može da usvoji ili odbaci budžet u celosti.

Ove tri uloge detaljnije su opisane u daljem tekstu.

1. ZAKONODAVNO OVLAŠĆENJE

Najčešća procedura za usvajanje zakonodavstva EU je „redovni zakonodavni postupak“ koji se naziva i „zajedničko odlučivanje“. Ova procedura stavlja Evropski parlament i Savet u ravnopravan položaj, a propisi usvojeni ovim postupkom predstavljaju zajedničke zakonske akte Saveta i Parlamenta. Postupak se primenjuje pri donošenju većine zakona EU i pokriva širok dijapazon oblasti poput prava potrošača, zaštite životne sredine i transporta. U okviru redovnog zakonodavnog postupka, Komisija iznosi predlog koji mora biti usvojen i u Parlamentu i u Savetu. Saglasnost Parlamenta je obavezna za sve međunarodne

sporazume u oblastima koje su obuhvaćene redovnim zakonodavnim postupkom.

Parlament mora biti konsultovan u nizu drugih predloga i njegova saglasnost je neophodna kada se donose važne političke ili institucionalne odluke kao što su akti o socijalnoj zaštiti i osiguranju, poreske odredbe u oblasti energetike, usklađivanje poreza na promet i indirektno oporezivanje. Parlament takođe daje podsticaj za nove zakonske propise kad prouči Komisijin godišnji plan rada, tako što razmotri koji bi novi zakoni bili prikladni i zatraži od Komisije da iznese svoje predloge.

2. NADZORNA OVLAŠĆENJA

Parlament vrši demokratski nadzor drugih institucija EU i to čini na više načina. Najpre, u postupku imenovanja nove Komisije, Parlament sasluša nove članove, kao i predsednika Komisije (kojeg imenuju države članice). Niko od njih ne može biti imenovan bez saglasnosti Parlamenta.

Dalje, Komisija je politički odgovorna Parlamentu, koji može da usvoji „predlog o nepoverenju“ i da zatraži kolektivnu ostavku Komisije. Parlament vrši kontrolu i redovnom proverom izveštaja koje mu šalje Komisija i postavljanjem usmenih i pisanih pitanja.

Komesari prisustvuju plenarnim sednicama Parlamenta i sastancima parlamentarnih odbora. Osim toga, Parlament održava redovni dijalog sa predsednikom Evropske centralne banke o monetarnoj politici.

Martin Šulc je 2014. godine ponovo izabran na mesto predsednika Evropskog parlamenta.

© EU

Parlament takođe nadgleda rad Saveta: poslanici redovno postavljaju usmena i pisana pitanja Savetu, a predsedništvo Saveta prisustvuje plenarnim sednicama Parlamenta i učestvuje u važnim debatama. U nekim oblastima politika, između ostalih u Zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici, za donošenje odluka je nadležan samo Savet. Ali, Parlament ipak tesno saraduje sa Savetom u ovim oblastima.

Parlament može da vrši demokratsku kontrolu razmatranjem peticija koje dobije od građana, kao i formiranjem specijalnih anketnih odbora.

Konačno, Parlament daje svoj doprinos pripremi svakog samita EU (sastanci Evropskog saveta). Na otvaranju svakog samita, predsednik Parlamenta je pozvan da izloži stavove i gledišta Parlamenta o aktuelnim temama i tačkama koje su na dnevnom redu sastanka Evropskog saveta.

3. KONTROLA BUDŽETA

O godišnjem budžetu EU Parlament i Savet Evropske unije zajednički donose odluke. Parlament raspravlja o budžetu kroz dva uzastopna čitanja, a stupa na snagu tek kada ga potpiše predsednik Parlamenta.

Parlamentarni odbor za budžetsku kontrolu nadzire kako se troši budžet. Pored toga, Parlament svake godine odlučuje da li će odobriti način na koji je Komisija upravljala budžetom u prethodnoj fiskalnoj godini. Ovaj postupak odobravanja tehnički se naziva „odobrenje trošenja“.

Kako funkcioniše Parlament

Parlament bira predsednika na mandat od dve i po godine. Predsednik predstavlja Parlament u drugim institucijama EU kao i u spoljnom svetu, u čemu mu

pomaže 14 potpredsednika. Predsednik Evropskog parlamenta, zajedno sa predsednikom Saveta, potpisuje sva zakonodavna akta nakon njihovog usvajanja.

Rad Parlamenta podeljen je na dve glavne faze:

- ▶ Pripreme za plenarnu sednicu: za ovo su zaduženi poslanici u 20 parlamentarnih odbora koji su specijalizovani za određena područja delovanja EU; na primer, ECON - Odbor za ekonomska i monetarna pitanja ili INTA - Odbor za međunarodnu trgovinu. O pitanjima stavljenim na debatu raspravljaju i političke grupe.
- ▶ Sama plenarna sednica: plenarne sednice, na kojima učestvuju svi poslanici Parlamenta, obično se održavaju u Strazburu (jedna nedelja mesečno) a nekada se dodatne sednice održavaju u Briselu. Na plenarnim sednicama, Parlament razmatra predložene zakone i glasa o amandmanima pre nego što donese odluku o tekstu u celosti. Druge stavke dnevnog reda mogu biti „saopštenja“ Komisije ili Saveta, kao i pitanja o tome šta se dešava u EU ili u svetu uopšte.

Po pravilu, Parlament može da donosi odluke ukoliko glasanju prisustvuje najmanje jedna trećina poslanika. Odluke se uglavnom donose većinom glasova prisutnih poslanika. U posebnim slučajevima, donošenje odluke zahteva većinu glasova ukupnog broja poslanika, na primer kada se glasa za predsednika Komisije ili tokom drugog čitanja u okviru redovnog zakonodavnog postupka.

Evropski savet

Utvrđivanje strategije

Uloga: definiše političke smernice i utvrđuje prioritete

Članovi: šefovi država ili vlada iz svake države članice, predsednik Evropskog saveta i predsednik Evropske komisije

Sedište: Brisel

► <http://www.european-council.europa.eu>

Evropski savet okuplja najvažnije političke lidere EU, odnosno predsednike država i vlada, zajedno sa predsednicima Evropskog saveta i Evropske komisije. Oni se sastaju najmanje četiri puta godišnje kako bi odredili opšte političko usmerenje i prioritete EU. Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku i takođe učestvuje u radu Evropskog saveta.

Šta radi Evropski savet

Kao samit šefova država i vlada svih zemalja članica, Evropski savet predstavlja najviši nivo političke saradnje između država članica. Lideri na sastancima konsenzusom donose odluke o opštem usmerenju i prioritetima Unije, te njenom razvoju pružaju neophodni podsticaj.

Evropski savet ne usvaja zakonske propise. Na kraju svakog sastanka, Evropski savet usvaja „zaključke“ koji sadrže glavne poruke proistekle iz rasprava, sumira usvojene odluke i prati njihovo sprovođenje. U zaključcima se utvrđuju glavne teme kojima Savet, odnosno ministri na sastancima, treba da se pozabave. Osim toga, Evropski savet može pozvati Evropsku komisiju da iznese predlog za rešavanje konkretnih izazova ili prilika za Uniju.

Po pravilu, sastanci Evropskog saveta se održavaju najmanje dva puta svakih šest meseci. Mogu se sazivati i dodatni (vanredni ili nezvanični) sastanci radi rešavanja hitnih pitanja koja zahtevaju odluke na najvišem nivou, na primer o ekonomskim poslovima ili spoljnoj politici.

Predsednik Evropskog saveta

Rad Evropskog saveta koordiniše njegov predsednik, koji je odgovoran za sazivanje i predsedavanje sastancima Evropskog saveta i usmeravanje njegovog delovanja

Predsednik Evropskog saveta osim toga predstavlja Uniju u spoljnom svetu. Zajedno sa visokim predstavnikom Unije za spoljne poslove i politiku bezbednosti, on/ona zastupaju interese Unije u pitanjima bezbednosti i spoljnih poslova.

Predsednika bira Evropski savet na mandat od dve i po godine koji je moguće jednom obnoviti. Predsedavanje Evropskim savetom je posao sa punim radnim vremenom; predsednik ne može istovremeno da obavlja funkciju u zemlji iz koje dolazi.

Kako Evropski savet donosi odluke

Evropski savet većinu odluka donosi konsenzusom. U određenom broju slučajeva, međutim, može se primeniti i princip kvalifikovane većine, kao što je na primer slučaj pri izboru samog predsednika Evropskog saveta, imenovanju članova Komisije i Visokog predstavnika Unije za spoljne poslove i politiku bezbednosti.

Kada Evropski savet odlučuje glasanjem, samo šefovi država i vlada imaju pravo glasa.

Sekretarijat

Evropskom savetu pomaže Generalni sekretarijat Saveta.

Samit članica evro zone

Izvan sastanaka Evropskog saveta, šefovi država i vlada onih zemalja čija je valuta evro, sastaju se takođe najmanje dva puta godišnje na sednicama kojima prisustvuje i predsednik Evropske komisije. Osim njih, na te sastanke pozvan je i predsednik Evropske centralne banke, a na poziv im takođe može prisustvovati i predsednik Evropskog parlamenta.

Ovi sastanci su prilika za razgovor o upravljanju evro zonom kao i o glavnim reformama ekonomske politike. Samit zemalja članica evro zone je formalno uspostavljen Ugovorom o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u Ekonomskoj i monetarnoj uniji. Predsednika samita zemalja evro zone imenuju šefovi država i vlada zemalja evro zone. Predsednik se imenuje u isto vreme kad i predsednik Evropskog saveta i obe ove funkcije imaju mandat istog trajanja. Obe funkcije može obavljati isto lice.

U nekim slučajevima, lideri država koje su ratifikovale Ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju, ali ne koriste evro kao valutu, takođe učestvuju na raspravama u okviru samita. Ako te države nemaju pravo učešća, predsednik samita država evro zone ih, kao i druge države članice EU, redovno obaveštava o pripremama i ishodima sastanaka.

© EU

Od 1. decembra 2014, Donald Tusk predsedava samitima EU kao predsednik Evropskog saveta.

Tri saveta: kako ih razlikovati

Lako je zbuniti se pri razlikovanju o kojem je evropskom telu reč - naročito kad tri veoma različita tela imaju vrlo slična imena, kao što su ova tri 'Saveta'.

► Evropski savet

Njega čine šefovi država ili vlada (tj. predsednici država i/ili vlada) svih država članica EU te predsednici Evropskog saveta i Evropske komisije. To je telo koje na najvišem nivou u EU kreira politike, zbog čega se njegovi sastanci često nazivaju „samiti“.

► Savet (Evropske unije)

Poznata i pod imenom Savet ministara, ova institucija sastoji se od vladinih ministara iz svih zemalja članica EU. Savet se redovno sastaje kako bi donosio detaljne odluke i usvajao zakone EU.

► Savet Evrope

Ovo uopšte nije institucija EU. To je međuvladina organizacija čiji je cilj da štiti ljudska prava, demokratiju i vladavinu prava. Savet Evrope osnovan je 1949. godine i jedno od njegovih prvih dostignuća bilo je pisanje Evropske konvencije o ljudskim pravima. Da bi omogućio građanima da uživaju svoja prava sadržana u toj Konvenciji, Savet Evrope osnovao je Evropski sud za ljudska prava. Savet Evrope sada ima 47 zemalja članica, uključujući sve države članice EU, a njegovo sedište je u Strazburu u Francuskoj.

Savet

Glas država članica

Uloga: odlučivanje o politikama i usvajanje zakona

Članovi: po jedan ministar iz svake države članice

Sedište: Brisel i Luksemburg

► <http://www.consilium.europa.eu>

U Savetu se ministri država članica EU sastaju kako bi raspravljali o pitanjima EU, donosili odluke i usvajali zakone. Ministri koji učestvuju na tim sastancima imaju ovlašćenja da svoje vlade obavežu na delovanje dogovoreno na sastancima Saveta.

Šta radi Savet

Savet je glavno telo za donošenje odluka u EU. On predstavlja države članice i njegovim sastancima prisustvuje po jedan ministar iz svake od nacionalnih vlada zemalja EU. Cilj sastanaka je rasprava, dogovaranje, izmena i, na kraju, usvajanje zakona, koordinacija politika država članica ili definisanje spoljne politike EU.

Članice EU su usvojile Strategiju Evropa 2020 sa ciljem prevazilaženja ekonomske krize posredstvom pametnog, održivog i inkluzivnog rasta. Ministri u Savetu donose odluke kako bi se sprovela Strategija.

Od predmeta na dnevnom redu zavisi koji će ministri prisustvovati kojim sastancima – ovo je poznato kao „konfiguracija” (ili sastav) Saveta. Na primer, ako Savet treba da raspravlja o ekološkim pitanjima, tom sastanku će prisustvovati ministri za zaštitu životne sredine iz svake zemlje EU i onda se on naziva Ekološki savet. Isto važi i za Savet za ekonomska i finansijska pitanja, te Savet za konkurenciju i druge.

Postoji 10 različitih konfiguracija Saveta:

Sastav kojim predsedava Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku:

► *Spoljni poslovi*

Sastav kojim predsedava država članica koja predsedava Savetom:

- *Opšti poslovi*
- *Ekonomski i finansijski poslovi*
- *Pravosuđe i unutrašnji poslovi*
- *Zapošljavanje, socijalna politika, zdravstvo i pitanja potrošača*
- *Konkurentnost (unutrašnje tržište, industrija, istraživanje i svemir)*
- *Transport, telekomunikacije i energetika*
- *Poljoprivreda i ribarstvo*
- *Životna sredina*
- *Obrazovanje, omladina, kultura i sport*

PRESEDAVANJE SAVETOM

Godina	Januar-jun	Jul-decembar
2014	Grčka	Italija
2015	Letonija	Luksemburg
2016	Holandija	Slovačka
2017	Malta	Velika Britanija
2018	Estonija	Bugarska
2019	Austrija	Rumunija
2020	Finska	

Države članice EU se rotiraju u predsedavanju Savetom na svakih šest meseci. To nije isto kao u slučaju Evropskog saveta. Država koja predsedava Savetom organizuje i predsedava različitim sastancima Saveta. Izuzetak od ovog pravila je Savet za spoljne poslove kojim predsedava Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku koji spoljnu politiku Unije sprovodi u ime Saveta.

Da bi se održao kontinuitet u radu Saveta, šestomesečna predsedništva blisko sarađuju u grupama od tri člana. Ovakve grupe od tri predsedništva („trojke“) izrađuju zajednički program rada Saveta za period od 18 meseci.

Svaki ministar u Savetu ima ovlašćenje da svoju vladu obaveže na donete odluke. Pored toga, svaki ministar u Savetu je odgovoran pred izabranim nacionalnim vlastima. Ovim se osigurava demokratski legitimitet odluka Saveta.

Savet ima pet ključnih nadležnosti:

1. da donosi zakone EU – u mnogim oblastima politike zakoni se usvajaju zajedno sa Evropskim;
2. da koordinira politike država članica, na primer, u oblasti ekonomije;
3. da definiše i sprovodi zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku EU zasnovanu na smernicama koje je utvrdio Evropski savet;
4. da zaključuje međunarodne sporazume između EU i drugih zemalja ili međunarodnih organizacija;
5. da usvaja budžet EU, zajedno sa Evropskim parlamentom.

Rad Saveta je detaljnije opisan u nastavku.

1. USVAJANJE ZAKONODAVSTVA

Najveći deo zakona EU zajednički usvajaju Savet i Parlament. Savet, načelno, deluje samo na predlog Komisije, dok je uobičajena nadležnost Komisije da osigura da jednom usvojeni zakoni budu ispravno sprovedeni.

2. KOORDINIRANJE POLITIKA DRŽAVA ČLANICA (PRIMER: EKONOMSKA POLITIKA)

Sve države članice EU učestvuju u Ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU) iako ne pripadaju sve evro zoni. U okviru EMU, ekonomska politika EU je zasnovana na bliskoj koordinaciji nacionalnih ekonomskih politika. Ovu koordinaciju vrše ministri ekonomije i finansija, koji zajedno čine Savet za ekonomske i finansijske poslove (Ecofin).

3. ZAJEDNIČKA SPOLJNA I BEZBEDNOSNA POLITIKA (ZSBP)

Kreiranje i sprovođenje spoljne i bezbednosne politike EU je u isključivoj nadležnosti Evropskog saveta i Saveta koji odluke donose jednoglasno. Ovu politiku sprovodi Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i politiku bezbednosti, zajedno sa državama članicama, na sastancima Saveta za spoljne poslove.

4. ZAKLJUČIVANJE MEĐUNARODNIH SPORAZUMA

Svake godine, Savet „zaključuje“ (tj. zvanično potpisuje) niz sporazuma između Evropske unije i zemalja koje nisu članice EU, kao i sa međunarodnim organizacijama. Ti sporazumi obuhvataju širok spektar oblasti kao što su trgovina, saradnja i razvoj, ali mogu da se odnose i na konkretne stvari kao što su tekstil, ribarstvo, nauka i tehnologija, transport i drugo. U oblastima u kojima Evropski parlament ima ovlašćenje zajedničkog odlučivanja, neophodan je njegov pristanak za sklapanje sporazuma.

5. ODOBRAVANJE BUDŽETA EU

O godišnjem budžetu EU zajednički odlučuju Savet i Evropski parlament. U slučaju da ove dve institucije ne postignu dogovor o budžetu, pokreće se postupak izmirenja sve dok se budžet ne usvoji.

Kako funkcioniše Savet

Sve rasprave i glasanja Saveta o zakonskim propisima su javni. Ovi sastanci se mogu pratiti uživo na internet stranici Saveta.

Sveukupnu doslednost rada različitih sastava Saveta obezbeđuje Savet za opšte poslove, koji je zadužen za praćenje razvoja situacije u praksi nakon sastanaka Evropskog saveta. Podršku u ovome mu pruža Komitet

stalnih predstavnika (Koreper – sa francuskog, Comité des Représentants Permanents).

Koreper se sastoji od stalnih predstavnika vlada država članica pri Evropskoj uniji. Svaka država članica u Briselu ima tim („stalno predstavništvo”) koji zastupa i brani njene nacionalne interese na nivou EU. Šef svakog od ovih predstavništva je, u suštini, ambasador određene zemlje pri EU. Ovi ambasadori se u okviru Koreper-a sastaju jednom nedeljno. Njima pomaže niz radnih grupa koje čine zvaničnici državnih uprava.

Kako glasa Savet?

Odluke u Savetu se donose glasanjem. U većini slučajeva, donošenje odluke zahteva kvalifikovanu većinu. U nekim drugim slučajevima, pak, ugovori propisuju drugačiji postupak – na primer u oblasti oporezivanja potrebna je jednoglasna odluka. Da bi odluka o predlozima zakona bila doneta kvalifikovanim većinom, nužno je obezbediti dvostruku većinu, odnosno većinu celokupnog stanovništva EU i broja država članica. Da bi odluka bila usvojena, „za” mora glasati:

- ▶ najmanje 55 odsto od broja država članica, odnosno 16 od 28 zemalja;
- ▶ onaj broj država članica koje čine 65 odsto stanovništva EU. Ovo znači otprilike 329 od približno 506 miliona koliko EU ima stanovnika.

Osim toga, usvajanje odluke može biti blokirano ukoliko najmanje četiri države članice, koje predstavljaju više od 35 odsto stanovništva EU, glasaju protiv.

Ova pravila znače da sve odluke koje Savet usvoji imaju široku podršku u Evropi, ali i da male grupe ne mogu blokirati donošenje odluka. Do novembra 2014, sistem glasanja je bio drugačiji, i u njemu je svaka država imala određeni broj glasova.

PODATAK O BROJU STANOVNIKA KOJI SE KORISTI ZA GLASANJE U SAVETU (2014)

Država članica	broj stanovnika (puta 1000)	udeo u ukupnom broju stanovnika Unije
Nemačka	80 523.7	15.93
Francuska	65 633.2	12.98
Velika Britanija	63 730.1	12.61
Italija	59 685.2	11.81
Španija	46 704.3	9.24
Poljska	38 533.3	7.62
Rumunija	20 057.5	3.97
Holandija	16 779.6	3.32
Belgija	11 161.6	2.21
Grčka	11 062.5	2.19
Češka	10 516.1	2.08
Portugalija	10 487.3	2.07
Mađarska	9 908.8	1.96
Švedska	9 555.9	1.89
Austrija	8 451.9	1.67
Bugarska	7 284.6	1.44
Danska	5 602.6	1.11
Finska	5 426.7	1.07
Slovačka	5 410.8	1.07
Irska	4 591.1	0.91
Hrvatska	4 262.1	0.84
Litvanija	2 971.9	0.59
Slovenija	2 058.8	0.41
Letonija	2 023.8	0.40
Estonija	1 324.8	0.26
Kipar	865.9	0.17
Luksemburg	537.0	0.11
Malta	421.4	0.08
UKUPNO	505 572.5	100
Donja granica za kvalifikovanu većinu	328 622.1	65 %

Generalni sekretarijat Saveta

Generalni sekretarijat Saveta pomaže i Evropskom savetu i njegovom predsedniku, kao i Savetu i rotirajućim predsedništvima. Na njegovom čelu je generalni sekretar koga imenuje Savet.

Evrogrupa

Sve države članice su deo Ekonomske i monetarne unije, što znači da svoje ekonomske politike usklađuju, a privredne odluke smatraju pitanjima od zajedničkog interesa. Međutim, nisu se sve države članice pridružile evro zoni i prešle na jedinstvenu valutu – evro. Neke su odlučile da se za sada ne pridružuju, dok druge i dalje pripremaju svoje privrede za ispunjavanje kriterijuma za članstvo u evro zoni. Države članice evro zone moraju blisko da sarađuju, a na njih se primenjuje jedinstvena monetarna politika kojom rukovodi Evropska centralna banka.

Stoga je državama članicama evro zone potreban forum na kom će raspravljati i donositi odluke o politikama u evro zoni. Ovaj forum ne može biti Savet za ekonomska i finansijska pitanja (Ecofin) budući da u njemu učestvuju sve države članice EU.

Rešenje je Evrogrupa, koja se sastoji od ministara ekonomije i finansija članica evro zone.

Evrogrupa, koordinisanjem ekonomskih politika, radi na unapređenju privrednog rasta i finansijske stabilnosti u evro zoni. Kako samo Ecofin može da donosi formalne odluke o ekonomskim pitanjima, Evrogrupa se neformalno sastaje dan pre sastanaka Ecofin-a, otprilike jednom mesečno. O dogovorima postignutim na nezvaničnim sastancima Evrogrupe, njeni članovi zvanično odlučuju na sastancima Ecofin-a.

© Associated Press/Reporters

Nova pravila EU o ekonomskom i finansijskom upravljanju pomažu oporavak i jačanje bankarskog sektora.

Šta je „unapređena saradnja“?

Ako neke države članice žele da ostvare još bližu saradnju u oblastima politika koje nisu u isključivoj nadležnosti EU, a ne mogu da dobiju saglasnost svih ostalih država članica, mehanizam „unapređene saradnje“ će im omogućiti da ovakvu saradnju i ostvare. Ovaj mehanizam omogućuje da najmanje devet država članica iskoristi institucije EU kako bi se ostvarila bliža saradnja. Za ovo je, međutim, neophodno ispuniti uslove: saradnja mora da unapredi ciljeve Unije te mora biti otvorena za sve druge države članice koje žele da se pridruže.

Ovom procedurom se služi veliki broj država članica kada je u pitanju zakon o razvodu braka, jer im omogućuje da nađu zajedničko rešenje za parove iz različitih država članica EU koji žele da se razvedu u EU. Primenjuje se i na jedinstveni patentni sistem koji obuhvata većinu, premda ne sve, članice EU.

O pitanjima Evrogrupe glasaju samo ministri Ecofin-a koji predstavljaju članice evro zone. Sastancima Evrogrupe prisustvuju i predsednici Evropske komisije i Evropske centralne banke.

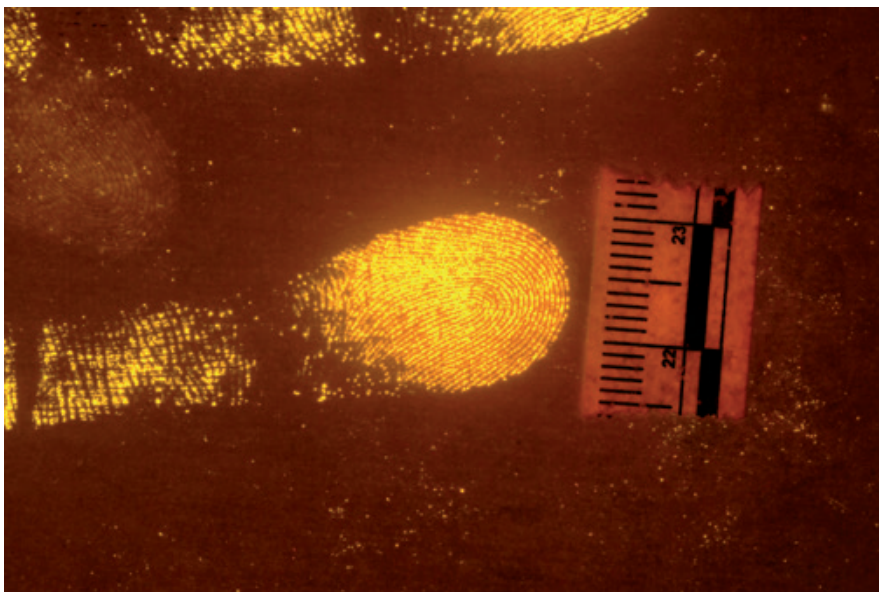
Članovi Evrogrupe biraju predsednika na mandat od dve i po godine. Generalni sekretarijat Saveta pruža administrativnu podršku sastancima Evrogrupe.

Zajednička spoljna i bezbednosna politika

Evropska unija postepeno razvija Zajedničku spoljnu i bezbednosnu politiku (ZSBP) koja, u poređenju sa drugim oblastima politika, podleže drugačijim postupcima. ZSBP zajedno definišu i sprovode Evropski savet i Savet. Širi međunarodni ciljevi Unije su unapređenje demokratije, vladavine prava, ljudskih prava i sloboda, te poštovanje ljudskog dostojanstva i načela jednakosti i solidarnosti. Kako bi ove ciljeve postigla, EU razvija odnose i partnerstva sa drugim zemljama i organizacijama širom sveta.

Zajednička spoljna i bezbednosna politika je u nadležnosti:

- ▶ Evropskog saveta; na čelu sa predsednikom, Evropski savet definiše ZSBP, uzimajući u obzir strateške interese Unije, uključujući pitanja odbrane.
- ▶ Saveta, tačnije Saveta za spoljne poslove, koji donosi odluke neophodne za definisanje i primenu ZSBP na osnovu smernica Evropskog saveta. Visoki

Nadležni organi za sprovođenje zakona zemalja članica EU moraju da sarađuju u borbi protiv međunarodnog kriminala .

predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku predsedava sastancima Saveta za spoljne poslove.

- ▶ Visokog predstavnika koji zajedno sa državama članicama sprovodi ZSBP, osiguravajući doslednost i delotvornost primene. Kako bi to postigao, Visoki predstavnik ima na raspolaganju nacionalne i resurse Unije.

Evropska služba za spoljne poslove (EEAS) služi kao ministarstvo spoljnih poslova i diplomatska služba Unije. Visoki predstavnik je šef ove službe koja se sastoji iz stručnog osoblja Saveta, država članica i Evropske komisije. EU ima delegacije u većini država sveta i sve one predstavljaju deo Evropske službe za spoljne poslove. Zajedno sa ambasadama država članica EU, one tesno sarađuju na pitanjima ZSBP.

Pitanja od važnosti za ZSBP u Savetu mogu pokrenuti države članice, kao i Visoki predstavnik samostalno ili sa Komisijom. Budući da su neka pitanja ZSBP urgentna po svom karakteru, postoje mehanizmi koji osiguravaju brzo donošenje odluka. Uopšteno govoreći, odluke u ovoj oblasti se donose jednoglasno.

Osim što sprovodi ZSBP, Visoki predstavnik takođe zastupa spoljnu i bezbednosnu politiku Unije širom sveta, vodeći političke dijaloge sa zemljama izvan EU i partnerima, te izražavajući stavove EU u međunarodnim organizacijama i na sastancima. Na nivou sastanaka šefova država i vlada, Uniju predstavlja predsednik Evropskog saveta.

Jedan od vidova ZSBP jesu pitanja bezbednosti i odbrane, u okviru kojih EU razvija Zajedničku bezbednosnu i odbrambenu politiku. Politika je osmišljena tako da državama članicama omogući da sprovedu operacije upravljanja krizama. Ovo su humanitarne ili mirovne misije, koje mogu biti vojne ili civilne prirode. Države članice neke od svojih snaga dobrovoljno stavljaju na raspolaganje EU za takve operacije. Ovo se uvek koordiniše sa NATO-m, čije se komandne strukture ponekad koriste za praktične zadatke u misijama EU. Izvestan broj stalnih tela EU koordiniše ove aktivnosti.

- ▶ **Političko-bezbednosni komitet (PBK)** prati međunarodnu situaciju i ispituje opcije EU za odgovor tokom kriznih situacija u inostranstvu.
- ▶ **Vojni komitet Evropske unije (VKEU)**, koji čine vojni zapovednici svih zemalja EU, usmerava vojne aktivnosti EU i daje savete o vojnim pitanjima.
- ▶ **Vojni štab Evropske unije (VŠEU)** je sastavljen od vojnih eksperata koji su zaposleni u stalnom vojnom sedištu u Briselu i pomažu Vojnom komitetu.

Evropska komisija

Promovisanje zajedničkog interesa

Uloga: izvršni ogranak EU koji predlaže zakone, kontroliše sporazume i promoviše interese Unije

Članovi: kolegijum komesara, po jedan iz svake države članice

Sedište: Brisel

<http://ec.europa.eu>

Komisija je politički nezavisna institucija koja zastupa i promoviše interese EU kao celine. U mnogim oblastima deluje kao pokretačka snaga institucionalnog sistema EU: ona predlaže zakone, politike i programske aktivnosti i odgovorna je za sprovođenje odluka Evropskog parlamenta i Saveta. Takođe predstavlja Uniju u spoljašnjem svetu izuzev u pitanjima zajedničke spoljne i bezbednosne politike.

Šta je Komisija?

Naziv „Komisija“ upotrebljava se u dva smisla. Prvo, odnosi se na „članove Komisije“ – grupu žena i muškaraca koje su imenovale države članice i Parlament da vode tu instituciju i donose njene odluke. Kao drugo, naziv „Komisija“ odnosi se na samu instituciju i njeno osoblje.

Neformalno, imenovani članovi Komisije poznati su kao „komesari“. Načelno su svi oni vršili političke funkcije ili bili ministri u vladama država iz kojih dolaze, ali kao članovi Komisije oni su obavezani da deluju u interesu Unije kao celine i da ne primaju instrukcije od svojih nacionalnih vlada.

Komisija je politički odgovorna Parlamentu koji ima ovlašćenje da je raspusti izglasavanjem nepoverenja. Komisija prisustvuje svim sednicama Parlamenta i dužna je da njegovim poslanicima obrazloži i opravda svoje politike. Komisija takođe redovno odgovara na usmena i pisana pitanja koja postavljaju poslanici Parlamenta.

Svakodnevni posao u Komisiji obavljaju administrativno osoblje, stručnjaci, prevodioci, tumači i osoblje sekretarijata. Službenici Komisije se, poput zaposlenih u drugim telima EU, zapošljavaju preko Evropske kancelarije za odabir službenika (EPSO) (<http://europa.eu/epso>). Oni su građani svih zemalja EU, izabrani putem otvorenih konkursa. U Komisiji radi oko 33.000 ljudi. Može se učiniti da je to previše, ali ustvari to je

manje službenika od broja zaposlenih u gradskim većima u gradovima srednje veličine u Evropi.

Izvršno telo EU predvodi Žan-Klod Junker kao predsednik Evropske komisije.

Imenovanje Komisije

Nova Komisija se imenuje na svakih pet godina, u roku od šest meseci nakon izbora za Evropski parlament. Procedura teče na sledeći način:

- ▶ vlade država članica zajednički se dogovaraju koga da imenuju za novog predsednika Komisije čije imenovanje mora da odobri Parlament.
- ▶ kandidat za predsednika Komisije, u razgovoru sa vladama država članica, bira druge članove Komisije.
- ▶ novi saziv Parlamenta zatim razgovara sa svakim kandidatom za komesara i daje svoje mišljenje o celom „kolegijumu“. Kad nova Komisija bude odobrena, može zvanično da počne rad.

Komisija ima nekoliko potpredsednika od kojih je jedan i Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku, koji kao takav ima uticaj i u Savetu i u Komisiji.

Šta radi Komisija

Evropska komisija ima četiri glavne uloge:

1. predlaže zakone Parlamentu i Savetu;
2. upravlja i sprovodi politike i budžet EU;
3. sprovodi zakonske propise EU (zajedno sa Sudom pravde);
4. predstavlja Uniju u svetu.

1. PREDLAGANJE NOVOG ZAKONODAVSTVA

Prema Ugovoru EU, Komisija ima „pravo inicijative“. Drugim rečima, Komisija je jedina odgovorna za pisanje predloga novih zakona EU, koje zatim predstavlja Parlamentu i Savetu. Cilj tih predloga mora da bude odbrana interesa Unije i njenih građana, a ne interesa pojedinačnih zemalja ili industrija.

Pre podnošenja bilo kog predloga, Komisija mora da bude svesna novih situacija i problema koji se javljaju u Evropi i mora da razmotri da li je donošenje propisa na nivou EU najbolji način da se te situacije i problemi reše. Zbog toga je Komisija u stalnom kontaktu sa širokim dijapazonom različitih interesnih grupa i dva savetodavna tela – Evropskim ekonomskim i socijalnim komitetom (koji čine predstavnici poslodavaca i sindikata) i Komitetom regiona (sastavljen od predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti). Pored toga, ona uzima u obzir i mišljenja nacionalnih parlamenata, vlada i šire javnosti.

Komisija će predložiti da se deluje na nivou EU samo ako smatra da dati problem ne može biti efikasnije rešen delovanjem na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou. Ovakav pristup, kojim se pitanja rešavaju na najnižem mogućem nivou naziva se „načelo supsidijarnosti“.

Ukoliko Komisija, međutim, zaključi da je potreban zakonski propis na nivou EU, sačinice tekst predloga za koji veruje da će delotvorno razrešiti problem i zadovoljiti najširi mogući dijapazon interesa. Da bi tehnički detalji bili dobro urađeni, Komisija se konsultuje sa stručnjacima, preko raznih odbora i grupa eksperata.

© Langrock/Zenit/Laif/Reporters

Inovacije i istraživanja su jedan od načina za otvaranje novih radnih mesta i privredni rast u Evropi.

Stvaranje Evropskog istraživačkog prostora

Preko svog Generalnog direktorata za inovacije i istraživanje, Komisija razvija politike EU u oblasti istraživanja i tehnološkog razvoja i doprinosi međunarodnoj konkurentnosti evropskih industrija. Istraživački program EU Horizont 2020 ulaže na desetine milijardi evra u multidisciplinarna kooperativna naučna istraživanja širom EU.

2. SPROVOĐENJE POLITIKA I REALIZACIJA BUDŽETA EU

Kao izvršno telo Evropske unije, Komisija je odgovorna za upravljanje i realizaciju budžeta EU, kao i politika i programa koje usvoje Parlament i Savet. Najveći deo stvarnog posla i potrošnje odnosi se na nacionalne i lokalne vlasti, ali Komisija je odgovorna za nadzor celog procesa.

Komisija rukovodi budžetom pod budnim okom Evropskog revizorskog suda. Obe ove institucije nastoje da obezbede dobro finansijsko upravljanje. Evropski parlament daje odobrenje Komisiji za realizaciju budžeta samo ako je zadovoljan nalazom iz godišnjeg izveštaja Revizorskog suda.

3. PRIMENA EVROPSKIH ZAKONA

Komisija deluje kao „čuvar ugovora“, što znači da je Komisija, zajedno sa Sudom pravde, odgovorna da obezbedi da se zakoni EU primenjuju u svim državama članicama. Ako utvrdi da neka od zemalja EU ne primenjuje zakonodavstvo Unije, Komisija preduzima korake da ispravi situaciju.

Najpre, Komisija pokreće pravni postupak pod nazivom „prekršajni postupak“. Ovo znači slanje zvaničnog pisma određenoj vladi, u kojem Komisija obrazlaže zašto smatra da je ta država članica prekršila zakone EU i daje joj rok za slanje detaljnog objašnjenja. Ako ta država članica ne ispravi povredu prava, Komisija prosleđuje slučaj Evropskom sudu pravde koji ima ovlašćenje da odredi kazne. Presude Suda su obavezujuće za države članice i institucije EU.

Federika Mogherini je šefica spoljnih poslova EU koja koordinira delovanje EU u svetu.

4. PREDSTAVLJANJE EU NA MEĐUNARODNOJ SCENI

Visoki predstavnik Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku je potpredsednik Komisije odgovoran za spoljne poslove. U pitanjima spoljnih poslova i bezbednosti, visoki predstavnik saraduje sa Savetom. U drugim oblastima spoljnog delovanja, međutim, Komisija igra presudnu ulogu – konkretno u oblastima trgovinske politike i humanitarne pomoći. U ovim oblastima, Komisija je važan portparol Evropske unije na međunarodnom planu. Ona je glas svih 28 država članica EU u međunarodnim forumima poput Svetske trgovinske organizacije.

Pružanje pomoći

Kancelarija Evropske komisije za humanitarnu pomoć i civilnu zaštitu (ECHO) je osnovana 1992. godine. Humanitarno delovanje sada ima ključno mesto spoljnog delovanja Evropske unije – uistinu, EU ima vodeću ulogu u ovoj oblasti u svetu.

Finansijskim sredstvima humanitarne pomoći, EU svake godine pomogne oko 125 miliona ljudi. Pomoć se dostavlja uz pomoć 200 partnera kao što su dobrotvorne organizacije i agencije UN. Pomoć je zasnovana na humanitarnim principima nediskriminacije i nepristrasnosti.

Kako funkcioniše Komisija

Predsednik Komisije odlučuje koji će komesar biti zadužen za koju oblast politike i, ako je neophodno, vrši preraspodelu njihovih odgovornosti u toku trajanja mandata Komisije. Predsednik ima pravo i da zatraži ostavku komesara. Tim od 28 komesara (poznatih i pod nazivom „kolegijum“) sastaje se jednom nedeljno, obično sredom u Briselu. Svaku stavku sa dnevnog reda predstavlja onaj komesar koji je odgovoran za datu oblast politike, a zatim ceo tim donosi zajedničku odluku o tome.

Osoblje Komisije organizovano je po odeljenjima koja su poznata kao „generalni direktorati“ (GD) i „službe“ (kao što je Pravna služba). Svaki generalni direktorat je odgovoran za neku konkretnu oblast politike, na primer generalni direktorati za trgovinu ili konkurenciju, i njima rukovodi generalni direktor, koji s druge strane za svoj rad odgovara nadležnom komesaru.

Generalni direktorati su ti koji osmišljavaju i pišu zakonske predloge, ali njihovi predlozi postaju zvanični tek kad ih na svom nedeljnom sastanku „usvoji“ kolegijum. Procedura teče na ovaj način:

Uzmimo, na primer, da Komisija oceni da je potrebno zakonodavstvo EU o sprečavanju zagađenja evropskih reka. Generalni direktorat za zaštitu životne sredine će napisati predlog na osnovu obavljenih širokih konsultacija sa zainteresovanim stranama poput predstavnika evropskih industrija i poljoprivrede, sa ministarstvima za zaštitu sredine iz zemalja EU i organizacijama za zaštitu životne sredine. Mnogi predlozi podležu i javnim raspravama, pružajući pojedincima priliku da izraze lične ili stavove svoje organizacije.

O nacrtu zakona se zatim vodi rasprava sa svim relevantnim odeljenjima Komisije i, ukoliko za tim ima potrebe, unose se izmene. Nacrt zatim proverava Pravna služba.

Kad nacrt bude spreman, generalni sekretar ga stavlja na dnevni red naredne sednice Komisije. Na ovoj sednici, komesar za životnu sredinu objašnjava kolegama zašto predlaže ovaj zakon i o zakonu se zatim raspravlja. Ukoliko dogovor bude postignut, kolegijum će usvojiti predlog koji se potom šalje Savetu i Evropskom parlamentu na razmatranje.

Ukoliko, međutim, komesari ne postignu dogovor, predsednik (Komisije) od njih može tražiti da glasaju. Ako je većina saglasna, predlog se usvaja. Nakon ovoga, nacrt ima podršku svih članova Komisije.

Evrostat: prikupljanje podataka o Evropi

Evrostat je zavod za statistiku Evropske unije i deo je Komisije. Njegov zadatak je da za Uniju prikupi statističke podatke na nivou Evrope koji će omogućiti upoređivanja između država i regiona. Ovo je njegov osnovni zadatak. Demokratska društva ne funkcionišu ispravno bez jake baze pouzdanih i objektivnih podataka.

Statistika Evrostata može da pruži odgovore na mnoga pitanja: da li je nezaposlenost opala ili porasla? Da li je emisija ugljen dioksida veća nego pre 10 godina? Koliko žena je zaposleno? Kakav je privredni učinak vaše zemlje u odnosu na druge članice EU?

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Nacionalni parlamenti

Primena načela supsidijarnosti

Uloga: zajedno sa evropskim institucijama učestvuju u radu Unije

Članovi: poslanici u nacionalnim parlamentima

Sedište: sve države članice EU

Institucije EU podstiču nacionalne parlamente da se što više uključe u aktivnosti Evropske unije. Od 2006. godine, Evropska komisija svim nacionalnim parlamentima prosleđuje predloge zakona i odgovara na njihova mišljenja. Lisabonski ugovor iz 2009. jasno propisuje prava i obaveze nacionalnih parlamenata u okviru EU. Oni mogu izraziti svoje stavove o nacrtima zakonskih propisa kao i o drugim pitanjima koja su im posebno važna.

U delovanju EU se primenjuje načelo supsidijarnosti. Ovo znači da Unija deluje samo u onim slučajevima kada je njeno delovanje delotvornije na nivou EU nego na nacionalnom nivou. Ovo je slučaj u oblastima u kojima su ugovorima Evropskoj uniji dodeljene isključive nadležnosti, dok se inače ova odluka donosi posebno za svaki novi zakon. Ispravnu primenu ovog načela u donošenju odluka na nivou EU nadziru nacionalni parlamenti.

Da bi se parlamentima omogućilo da sprovedu provere supsidijarnosti, Komisija šalje nacрте zakonskih propisa nacionalnim parlamentima istovremeno kada ih šalje i zakonodavcima Unije, odnosno Evropskom parlamentu i Savetu.

Svaki nacionalni parlament onda daje obrazloženo mišljenje ukoliko smatra da se predlog kosi sa načelom supsidijarnosti. U zavisnosti od broja obrazloženih mišljenja Komisija može da odluči da nacrt predloga zakona zadrži, prilagodi ili povuče iz procedure. Ovo se naziva postupcima žutog i narandžastog kartona. U slučaju redovnog zakonodavnog postupka, ako većina nacionalnih parlamenata da obrazloženo mišljenje i ukoliko Komisija odluči da svoj predlog zadrži, ona mora da svoje razloge obrazloži, a na Evropskom parlamentu i Savetu će biti odluka o tome da li da se zakonodavni postupak nastavi ili ne.

Osim toga, nacionalni parlamenti su neposredno uključeni u primenu zakonodavstva EU. Direktive EU se odnose na države članice koje moraju da ih uključe u nacionalno zakonodavstvo o kome najvećim delom odlučuju nacionalni parlamenti. U direktivama su izloženi krajnji ciljevi koje svaka država članica mora da ostvari u predviđenom roku. Nacionalne vlasti moraju da svoja zakonodavstva prilagode ostvarenju ovih ciljeva, ali same odlučuju na koji način će to uraditi. Svrha direktiva je da usklade različite nacionalne zakone, a naročito su česte u pitanjima funkcionisanja jedinstvenog tržišta (na primer, standardi bezbednosti proizvoda).

Sud pravde

Poštovanje zakona EU

Uloga:	presuđivanje u predmetima koji su predati sudu na odlučivanje
Sud pravde:	jedan sudija iz svake zemlje EU; devet opštih pravozastupnika
Opšti sud:	jedan sudija iz svake zemlje EU
Službenički tribunal:	sedam sudija
Sedište:	Luksemburg

► <http://curia.europa.eu>

Sud pravde Evropske unije (često se pominje samo kao „Sud“) obezbeđuje da se zakonski propisi EU tumače i primenjuju na isti način u svim zemljama EU – drugim rečima, tako da pravo važi podjednako za sve u svim okolnostima. U ovu svrhu, Sud proverava zakonitost delovanja institucija EU, osigurava da se države članice pridržavaju svojih obaveza i tumači pravo EU na zahtev nacionalnih sudova.

U nadležnosti Suda je da rešava pravne sporove između država članica EU, institucija EU, poslovnih organizacija i pojedinaca. Kako bi mogao da reši na hiljade predmeta koje prima, Sud je podeljen na dva glavna tela: Sud pravde koji rešava zahteve nacionalnih sudova o prethodnim pitanjima, određene zahteve za poništajem i žalbe; i Opšti sud, koji donosi odluke o zahtevima za poništaj koje podnose fizička i pravna lica i slične žalbe koje podnose države članice.

Poseban sud, Službenički tribunal, odlučuje u sporovima između EU i njenih službenika.

Šta radi Sud

Sud donosi presude u predmetima koji su mu podneti na odlučivanje. Četiri najčešće vrste predmeta su navedene u daljem tekstu.

1. ZAHTEV ZA DONOŠENJE ODLUKE O PRETHODNOM PITANJU

Nacionalni sudovi u svakoj zemlji EU staraju se o propisnoj primeni zakona EU u toj državi. Ako nacionalni sud nije siguran u tumačenje ili valjanost nekog zakona EU on može, a ponekad je i u obavezi, da zatraži savet Suda. Ovaj savet se daje u vidu obavezujuće „odluke o prethodnom pitanju“. Postupak je važan jer njime građani, posredstvom nacionalnih sudova, mogu da utvrde na koji način na njih utiče zakonodavstvo EU.

Stjuardese su nekoliko puta pred Evropskim sudom pravde dobile presudu u svoju korist o jednakim platama i pravima.

2. TUŽBA ZBOG NEIZVRŠENJA OBAVEZE

Komisija, ili u retkim slučajevima država članica, može pokrenuti ovaj postupak ako ima razloga da veruje da neka zemlja članica ne ispunjava obaveze koje ima prema zakonima EU. Sud ispituje navode iz tužbe i donosi presudu. Ako se utvrdi da je optužena država članica zaista kriva, ona mora bez odlaganja da otkloni povredu, kako bi izbegla novčanu kaznu koju Sud može da odredi.

3. TUŽBA ZA PONIŠTAJ

Komisija, ili u retkim slučajevima država članica, može pokrenuti ovaj postupak ako ima razloga da veruje da neka zemlja članica ne ispunjava obaveze koje ima prema zakonima EU. Sud ispituje navode iz tužbe i donosi presudu. Ako se utvrdi da je optužena država članica zaista kriva, ona mora bez odlaganja da otkloni povredu, kako bi izbegla novčanu kaznu koju Sud može da odredi.

4. TUŽBA ZBOG NEČINJENJA

Ugovor zahteva da Evropski parlament, Savet i Komisija donose određene odluke pod određenim okolnostima. Ako to ne učine, države članice, druge institucije EU i (pod određenim uslovima) pojedinci ili poslovne organizacije, mogu da podnesu prigovor sudu tako da navedeno nečinjenje bude zvanično zabeleženo.

Kako funkcioniše Sud

Sud pravde čini 28 sudija, po jedan iz svake države članice, kako bi se osigurala zastupljenost svih nacionalnih pravnih sistema. Sudu pomaže devet „opštih pravozastupnika“ koji iznose obrazložena mišljenja o predmetima koji su podneti Sudu. Oni mišljenja moraju iznositi javno i nepristrasno. Sudije i opšti pravozastupnici su ili bivši članovi najviših nacionalnih sudova ili visoko stručni advokati čija se nepristrasnost ne dovodi u pitanje. Zajednički ih imenuju vlade država članica na mandat od šest godina. Sudije biraju predsednika Suda na mandat od tri godine. Sud pravde može da zaseda u plenarnom sastavu, kao Veliko veće od 13 sudija, ili kao veće od pet ili tri sudije u zavisnosti od složenosti i važnosti predmeta. Bezmalob 60 odsto predmeta se rešava u veću od pet sudija, dok se oko 25 odsto predmeta rešava u tročlanom veću.

Opšti sud se takođe sastoji od 28 sudija koje imenuju države članice na mandat od šest godina. Sudije Opšteg suda takođe među sobom biraju predsednika na mandat od tri godine. Ovaj sud zaseda u većima od tri ili pet sudija (ponekad i samo jedan sudija). Oko 80 odsto predmeta u Opštem sudu se rešava u većima od tri sudije. Veliko veće koje čini 13 sudija ili plenarni sastav od 28 sudija sastaju se ukoliko to zahteva složenost ili važnost predmeta.

Svi predmeti se predaju sudskoj pisarnici i svakom predmetu se dodeljuju jedan sudija i jedan opšti pravozastupnik. Dalja procedura ima dve faze: prva je pisana, a zatim usmena faza. U prvoj fazi, sve uključene strane predaju svoje pisane podneske, a sudija kojem je dodeljen predmet sačinjava izveštaj u kojem rezimira sadržinu podnesaka i pravni osnov predmeta. O izveštaju se raspravlja na sastanku Suda na kojem se odlučuje o sastavu veća koje će rešavati predmet te o tome da li je usmena rasprava neophodna. Zatim sledi druga faza – javna rasprava – kada advokati stranaka iznose svoje argumente pred sudijom i opštim pravozastupnikom koji mogu da im postavljaju pitanja. Nakon usmene rasprave opšti pravozastupnik izrađuje svoje mišljenje. U svetlu ovog mišljenja sudija priprema nacrt odluke koja se dostavlja drugim sudijama na pregled. Sudije zatim većaju i donose presudu. Presude Suda donosi većina i izriču se na javnoj raspravi. Tekst je najčešće istog dana dostupan na svim službenim jezicima EU. Izdvojena mišljenja se ne iznose.

Opisani standardni postupak se ne primenjuje u svim predmetima. U slučaju da je predmet potrebno hitno rešiti, primenjuju se pojednostavljeni i ubrzani postupci koji Sudu omogućuju da presudi u roku od približno tri meseca.

Evropska centralna banka

Obezbeđivanje stabilnosti cena

Uloga: upravljanje evrom i monetarnom politikom evro zone

Članovi: centralne nacionalne banke evro zone

Sedište: Frankfurt na Majni, Nemačka

► <http://www.ecb.int>

*Mario Dragi je predsednik
Evropske centralne banke
od 2011. godine.*

© ImageGlobe

Zadatak Evropske centralne banke (ECB) jeste da održi monetarnu stabilnost u evro zoni, tako što će osigurati nisku i stabilnu inflaciju cena. Smatra se da su stabilnost i niska inflacija cena od vitalnog značaja za održivi privredni rast jer podstiču preduzeća da ulažu i otvaraju nova radna mesta, na taj način podižući životni standard Evropljana. ECB je nezavisna institucija koja svoje odluke donosi bez instrukcija vlada ili drugih institucija EU.

Šta radi ECB

ECB je osnovana 1998. godine, kada je uveden evro, sa zadatkom da upravlja monetarnom politikom u evro zoni. Osnovni cilj ECB-a je da održi stabilnost cena. Stabilnost cena se definiše kao stopa inflacije cena koja je na godišnjem nivou manja od, ali je blizu dva odsto. Delovanje ECB-a je takođe usmereno na zapošljavanje i održivi privredni rast u Uniji.

Na koji način ECB upravlja finansijskom stabilnošću?

ECB poslovnim bankama određuje kamatne stope za zajmove, čime utiče na cene i količine novca u privredi, pa samim tim i na stopu inflacije. Na primer, kada novca ima dovoljno, stope inflacija potrošačkih cena mogu rasti, što dovodi do poskupljenja robe i usluga. Kao odgovor na ovo, ECB može da podigne troškove zaduživanja povećanjem kamatnih stopa na svoje kredite poslovnim bankama – što smanjuje zalihe novca i dovodi do smanjenja pritiska na cene. I obratno: kada postoji potreba za stimulacijom privredne aktivnosti, ECB može da smanji kamatne stope, kako bi podstakla pozajmljivanje i investicije.

Da bi mogla da pozajmljuje novac, ECB upravlja službenim deviznim rezervama država članica evro zone. Drugi zadaci podrazumevaju devizno poslovanje, promovisanje efikasnih sistema plaćanja kao podrške jedinstvenom tržištu, odobravanje štampanja novčanica evra u članicama evro zone, kao i prikupljanje relevantnih statističkih podataka iz nacionalnih centralnih banaka. Predsednik ECB-a predstavlja banku na važnim međunarodnim i sastancima na visokom nivou.

Kako funkcioniše ECB

Evropska centralna banka je institucija Ekonomske i monetarne unije (EMU) kojoj pripadaju sve države članice EU. Pristupanje evro zoni i prelazak na jedinstvenu valutu – evro – jeste konačna faza razvoja EMU. Ne pripadaju sve države članice EU evro zoni: neke još pripremaju svoje privrede na pristupanje, dok su druge odlučile da joj ne pristupe. ECB je u samom središtu Evropskog sistema centralnih banaka koji okuplja ECB i nacionalne centralne banke svih država članica EU. Tri glavne formacije odražavaju organizacionu strukturu ECB-a.

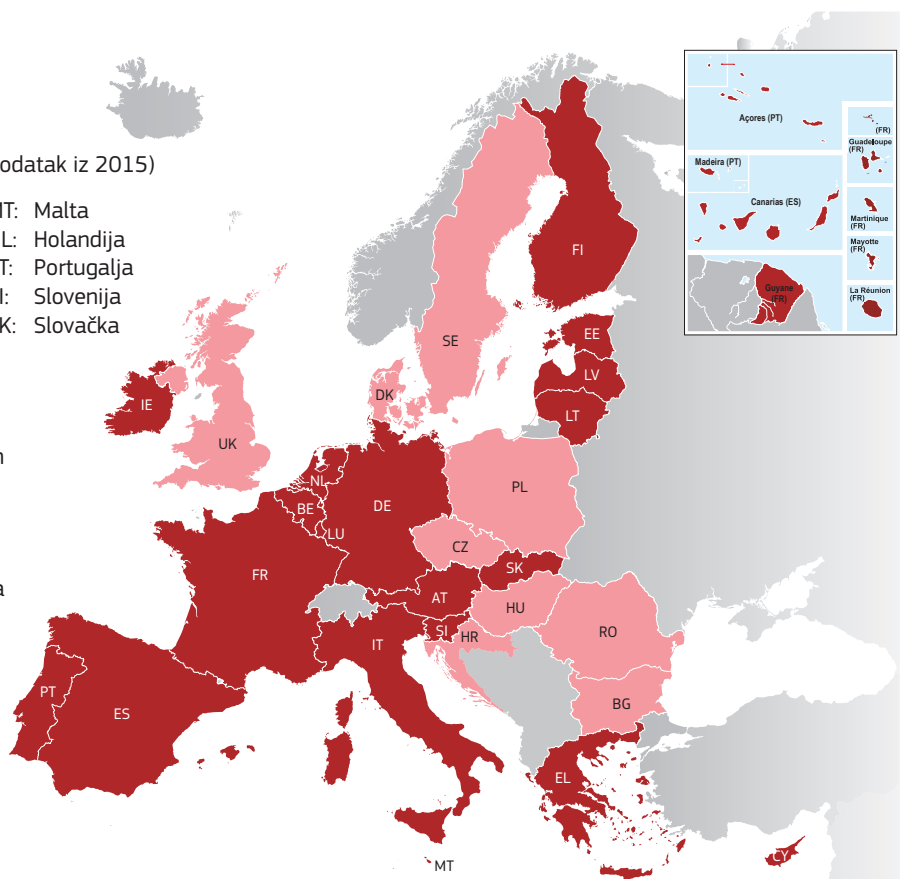
- ▶ Generalni savet Evropskog sistema centralnih banaka čine guverneri 28 centralnih banaka, predsednik i potpredsednik ECB-a.
- ▶ Izvršni odbor ECB-a čine predsednik, potpredsednik i još četiri člana: sve njih imenuje Evropski savet kvalifikovanom većinom glasova, na mandat od osam godina. Izvršni odbor je odgovoran za sprovođenje monetarne politike, svakodnevni rad Banke kao i pripremu sastanaka Upravnog saveta, ali i izvršavanje određenih nadležnosti koje na njega prenosi Upravni savet.
- ▶ Upravni savet čini šest članova Izvršnog odbora ECB-a i guverneri nacionalnih centralnih banaka 19 članica evro zone: zajedno, oni čine Evrosistem. Upravni odbor je glavno telo za donošenje odluka u ECB-u i sastaje se dva puta mesečno. Po pravilu, na prvom mesečnom sastanku, Upravni odbor procenjuje ekonomski i monetarni razvoj događaja i donosi mesečne odluke o monetarnoj politici. Na drugom sastanku, Odbor uglavnom raspravlja o pitanjima vezanim za druge zadatke i odgovornosti ECB-a.

 Države članice koje se služe evrom (podatak iz 2015)

AT: Austrija	FI: Finska	MT: Malta
BE: Belgija	FR: Francuska	NL: Holandija
CY: Kipar	IE: Irska	PT: Portugalja
DE: Nemačka	IT: Italija	SI: Slovenija
EE: Estonija	LT: Litvanija	SK: Slovačka
EL: Grčka	LV: Letonija	
ES: Španija	LU: Luksemburg	

 Države članice koje se ne služe evrom

BG: Bugarska	PL: Poljska
CZ: Češka Republika	RO: Rumunija
DK: Danska	SE: Švedska
HR: Hrvatska	UK: Velika Britanija
HU: Mađarska	

Ekonomsko upravljanje: ko šta radi?

Ekonomska i monetarna unija je središnji element evropskih integracija i unija kojoj pripadaju sve države članice EU. Poput socijalne i politike rada, fiskalna politika (oporezivanje i potrošnja) ostaju u rukama nacionalnih vlada. Koordinacija zdravih javnih finansija i strukturnih politika je, međutim, od vitalnog značaja za delotvorno funkcionisanje EMU. Nadležnosti su podeljene između država članica i institucija EU na sledeći način.

- ▶ **Evropski savet** daje glavne političke smernice.
- ▶ **Savet** koordinira kreiranje ekonomskih politika EU i donosi odluke koje mogu biti obavezujuće za pojedinačne države članice.
- ▶ **Države članice EU** utvrđuju nacionalne budžete u okviru dogovorenih granica deficita i duga, te utvrđuju sopstvene strukturne politike koje obuhvataju zapošljavanje, penzije, socijalnu zaštitu i tržišta.
- ▶ **Države članice evro zone** koordiniraju politike od zajedničkog interesa za evro zonu na nivou šefova država ili vlada na samitima članica evro zone, kao i na nivou ministara finansija u Evrogrupi.
- ▶ **Evropska centralna banka** utvrđuje monetarnu politiku evro zone sa glavnim ciljem stabilnosti cena.
- ▶ **Evropska komisija** nadgleda šta rade države članice i izdaje političke preporuke.
- ▶ **Evropski parlament** zajedno sa Savetom formuliše zakonske propise i vrši demokratski nadzor ekonomskog upravljanja.
- ▶ **Evropski mehanizam stabilnosti** je finansijsko telo država članica evro zone koje svojim članicama pruža pomoć ukoliko im prete ili su pak suočene sa ozbiljnim finansijskim teškoćama. Od 2011. do 2013. godine, pet članica evro zone je od ovog takozvanog „zaštitnog zida” primilo pomoć za prevazilaženje globalne ekonomske krize.

Nadzor banaka

Kao odgovor na ekonomsku krizu, ECB sada nadgleda i da li banke rade na siguran i pouzdan način. Nedostaci nekih velikih banaka i razlike u pravilima i kontroli u svakoj državi pojedinačno bili su glavni faktori koji su doveli do krize. Nova bankarska pravila EU postavljaju strože uslove bankama, a posebno u pogledu iznosa rezervi koje moraju da poseduju. U okviru „jedinственog nadzornog mehanizma”, ECB neposredno nadgleda najveće kreditne institucije, dok istovremeno nacionalni nadzorni organi nadgledaju manje, a sve to u sklopu istog sistema. Mehanizam pokriva sve države članice evro zone, dok druge zemlje članice EU mogu samostalno odlučiti o tome da li će u njemu učestvovati.

Evropski revizorski sud

Podrška unapređenju finansijskog upravljanja EU

Uloga: proverava da li su sredstva EU pravilno prikupljena i iskorišćena i pomaže u unapređenju finansijskog upravljanja EU

Članovi: jedan iz svake zemlje EU

Sedište: Luksemburg

► <http://eca.europa.eu>

Evropski revizorski sud je nezavisna spoljna revizorska institucija Evropske unije. On se stara o pravilnom prikupljanju prihoda u Uniji, zakonitost i pravilnoj potrošnji, te o zdravom finansijskom upravljanju. Sud svoje zadatke obavlja nezavisno od drugih institucija i vlada EU. Na ovaj način, Sud doprinosi upravljanju sredstvima EU koje je u interesu građana.

Šta radi Evropski revizorski sud

Glavni zadatak Evropskog revizorskog suda je da proverava ispravnu realizaciju budžeta EU – drugim rečima, proverava da li su prihodi i rashodi EU pravilni i zakoniti, te da li je finansijsko upravljanje zdravo. Na ovaj način osigurava efikasno i delotvorno upravljanje EU. Da bi svoje zadatke obavio, Sud sprovodi detaljne revizije prihoda i rashoda EU na svim nivoima upravljanja sredstvima EU kao i terenske provere u organizacijama koje upravljaju sredstvima, ili kod samih korisnika sredstava, kako u državama članicama EU, tako i u drugim zemljama. Svoje nalaze objavljuje u godišnjim i posebnim izveštajima u kojima se Komisija i

države članice upozoravaju na greške i nedostatke i iznose preporuke za poboljšanje.

Još jedan važan zadatak Evropskog revizorskog suda je da pomogne telima nadležnim za budžet (Evropskom parlamentu i Savetu) dostavljajući im godišnje izveštaje o realizaciji budžeta EU za prethodnu finansijsku godinu. Nalazi Suda i zaključci u ovom izveštaju igraju važnu ulogu pri donošenju odluke Parlamenta o tome da li će prihvatiti Komisijino upravljanje budžetom ili ne.

Na zahtev drugih institucija, Evropski revizorski sud daje mišljenje o novim ili revidiranim propisima EU koji se tiču finansija. Na sopstvenu inicijativu, Sud može iznositi i stavove o drugim pitanjima.

Zahvaljujući ušnim markicama na govedima, revizori EU lakše prate potrošnju novca EU.

Kako funkcioniraju Revizorski sud

Evropski revizorski sud funkcionira kao kolegijum od 28 članova, po jedan iz svake države EU. Nakon konsultacija sa Evropskim parlamentom, članove imenuje Savet, na mandat od šest godina koji se može obnoviti. Članovi se biraju na osnovu svoje stručnosti i nezavisnosti i u Sudu rade kao zaposleni sa punim radnim vremenom. Između sebe biraju predsednika na mandat od tri godine.

Kako bi bio delotvoran, Revizorski sud, kao i bilo koja vrhovna revizorska institucija, mora da bude nezavistan od institucija i tela nad kojima obavlja reviziju. Sud može: da bira teme revizije, konkretni opseg i pristup koji će upotrebiti; da odluči o tome kada i na koji način će predstaviti rezultate odabranih revizija; te može da izabere da li će svoje izveštaje i mišljenja objaviti. Sve ovo su važni elementi nezavisnosti.

Evropski revizorski sud je podeljen na komore koje pripremaju izveštaje i mišljenja koja usvaja Sud. Podršku u radu komorama pruža stručno osoblje iz svih država članica. Revizori često obavljaju reviziju u drugim institucijama EU, državama članicama i drugim zemljama korisnicama usluga Suda. Sud takođe tesno saraduje sa vrhovnim revizorskim institucijama u državama članicama. Premda se rad Suda u najvećoj

meri tiče budžeta EU – za koji je Komisija u potpunosti nadležna – u praksi se upravljanjem preko 80 odsto rashoda upravlja zajedno sa nacionalnim vlastima.

Evropski revizorski sud nema sudska ovlašćenja, ali svojim radom upozorava tela EU, između ostalih i Evropski biro za borbu protiv prevara (OLAF), na nepravilnosti, nedostatke i slučajeve sumnje na prevaru. Izdavanjem objektivnih izveštaja i mišljenja, Sud je od svog osnivanja 1977. godine izvršio znatan uticaj na finansijsko upravljanje budžetom EU. Na taj način, on ispunjava svoju ulogu nezavisnog čuvara finansijskih interesa građana Unije.

Evropski ekonomski i socijalni komitet

Glas civilnog društva

Uloga: predstavljanje organizovanog civilnog društva

Članovi: 353 člana iz svih država članica EU

Sedište: Brisel

► <http://www.eesc.europa.eu>

Evropski ekonomski i socijalni komitet je savetodavno telo Evropske unije. Komitet predstavlja jedinstveni forum za konsultovanje, dijalog i konsenzus između predstavnika svih sektora „organizovanog civilnog društva”, uključujući poslodavce, sindikate i grupe poput profesionalnih i lokalnih udruženja, organizacija mladih, ženskih grupa, potrošača, ekoloških aktivista i mnogih drugih. Članovi Komiteta nisu obavezani nikakvim obaveznim uputstvima i rade u opštem interesu Unije. Komitet služi kao most između institucija i građana EU, promovišući participativnije, inkluzivnije, pa samim tim i demokratičnije društvo u Evropskoj uniji.

Šta radi Ekonomski i socijalni komitet

Evropski ekonomski i socijalni komitet ima tri glavne uloge:

- savetuje Evropski parlament, Savet i Evropsku komisiju;
- osigurava da se stavovi organizacija civilnog društva čuju u Briselu i podiže informisanost o uticaju zakonskih propisa EU na život građana;
- podržava i jača organizovano civilno društvo u EU i izvan nje.

Komitet savetuje Evropski parlament, Savet ili Evropsku komisiju u mnogim oblastima koje su predviđene ugovorima. Osim obaveznih konsultacija, Komitet može dati mišljenje i na sopstvenu inicijativu ukoliko smatra da je takvo delovanje važno za odbranu interesa civilnog društva. Kada zakonodavci zatraže pregled stavova civilnog društva, Komitet daje istraživačka mišljenja i objavljuje informativne izveštaje o aktuelnim temama. Komitet iznosi otprilike 170 mišljenja godišnje, od čega oko 15 odsto na sopstvenu inicijativu.

Kako funkcioniše Ekonomski i socijalni komitet

Komitet čine 353 člana iz 28 država članica EU. Članovi pripadaju različitim socijalnim i profesionalnim grupama i raspolažu širokim dijapazonom znanja i iskustva. Članove imenuje Savet na petogodišnji mandat na predlog država članica, ali oni rade samostalno za Komitet u interesu svih građana EU. Članovi nemaju puno radno vreme u Briselu: većina njih zadržava poslove u svojim zemljama, što znači da mogu da ostanu u kontaktu sa ljudima „kod kuće”.

Članovi Komiteta su interno organizovani u tri grupe: „poslodavci”, „radnici” i „drugi interesi”. Cilj je izgradnja konsenzusa između ovih grupa kako bi mišljenja Komiteta odrazila realne ekonomske i socijalne interese građana EU. Komitet bira svog predsednika i dva potpredsednika na mandat od dve i po godine. Članovi Komiteta se sastaju devet puta godišnje na plenarnim sednicama u Briselu na kojima se mišljenja usvajaju prostom većinom glasova. Pripreme za plenarne sednice obavlja šest tematskih odeljenja koja vode članovi Komiteta, a pomaže im Generalni sekretarijat Komiteta sa sedištem u Briselu. Tematska odeljenja su:

- Odeljenje za ekonomsku i monetarnu uniju i ekonomsku i socijalnu koheziju (ECO);
- Odeljenje za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju (INT);
- Odeljenje za poljoprivredu, ruralni razvoj i životnu sredinu (NAT);
- Odeljenje za spoljne odnose (REX);
- Odeljenje za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo (SOC);

Planiranje snabdevanja energijom je važno pitanje za sve Evropljane, kao i za organizacije civilnog društva u Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu.

- ▶ Odeljenje za transport, energetiku, infrastrukturu i informatičko društvo (TEN);
- ▶ Savetodavna komisija o industrijskim promenama (CCMI).

Komitet prati napredak dugoročnih strategija EU putem takozvanih posmatračkih grupa i upravnog odbora koji nadgleda sprovođenje strategija i njihov uticaj na najnižem nivou. Oni se bave pitanjima održivog razvoja, tržišta rada, jedinstvenog tržišta i strategijom rasta Evropa 2020.

Odnosi sa ekonomskim i socijalnim savetima

Komitet održava redovne odnose sa regionalnim i nacionalnim ekonomskim i socijalnim savetima širom Evropske unije. To uglavnom podrazumeva razmenu informacija i zajedničke rasprave o konkretnim pitanjima svake godine.

Komitet regiona

Glas lokalne vlasti

Uloga: predstavljanje evropskih gradova i regiona

Članovi: 353 člana iz svih država članica EU

Sedište: Brisel

► <http://www.cor.europa.eu>

Komitet regiona (CoR) je savetodavno telo koje je sastavljeno od predstavnika evropskih regionalnih i lokalnih vlasti. On je glas evropskih regiona prilikom kreiranja politika i proverava da li su poštovani regionalni i lokalni identiteti, nadležnosti i potrebe regiona. Savet i Komisija moraju da se konsultuju sa Komitetom u pitanjima koja se tiču lokalne i regionalne vlasti, poput regionalne politike, životne sredine, obrazovanja i transporta.

Šta radi Komitet regiona

Budući da se oko tri četvrtine svih zakonskih propisa EU primenjuje na lokalnom ili regionalnom nivou, logično je da lokalni i regionalni predstavnici imaju pravo glasa u izradi novih zakona EU. Uključivanjem izabranih lokalnih predstavnika, koji su verovatno najbliži evropskim građanima i njihovim problemima, Komitet unapređuje demokratiju i odgovornost u EU.

Komisija i Evropski parlament moraju da se konsultuju sa Komitetom o predlozima zakona u oblasti politika koje direktno utiču na lokalne i regionalne vlasti – na primer, civilna zaštita, klimatske promene i energetika. Jednom kada Komitet primi predlog zakona, njegovim članovi raspravljaju o predlogu na plenarnoj sednici, usvajaju ga većinom glasova i daju mišljenje. Važno je reći da Komisija i Parlament nisu u obavezi da uvažavaju savete Komiteta, ali su obavezni da Komitet konsultuju. Ako se obavezna konsultacija u zakonodavnom postupku zanemari, Komitet ima pravo da pokrene postupak u Sudu pravde. Komitet osim toga, može na sopstvenu inicijativu da ponudi mišljenja o aktuelnim temama.

Kako funkcioniše Komitet

Članovi Komiteta su izabrani na opštinskom ili regionalnom nivou vlasti i predstavljaju čitav niz lokalnih i regionalnih aktivnosti u EU. Mogu biti predsednici regionalnih vlasti, regionalni poslanici, gradski odbornici ili gradonačelnici velikih gradova. Svi moraju da imaju političku funkciju u svojoj zemlji. Njih imenuju vlade EU, ali je njihov rad u potpunosti politički nezavistan. Savet ih imenuje na obnovljivi mandat od pet godina. Komitet bira predsednika iz sopstvenih redova i to na mandat od dve i po godine.

Članovi Komiteta žive i rade u regionima iz kojih potiču. U Briselu se sastaju pet puta godišnje na plenarnim sednicama na kojima se definišu i usvajaju mišljenja o politikama. Plenarne sednice priprema šest specijalnih komisija, u čijem sastavu su članovi Komiteta, a koje pokrivaju različite oblasti politika:

- Komisija za politiku teritorijalne kohezije (COTER);
- Komisija za ekonomsku i socijalnu politiku (ECOS);
- Komisija za održivi razvoj (DEVE);
- Komisija za obrazovanje, omladinu, kulturu i istraživanje (EDUC);
- Komisija za životnu sredinu, klimatske promene i energiju (ENVE);
- Komisija za građanstvo, upravljanje, institucionalne i spoljne poslove (CIVEX);
- Komisija za prirodne resurse (NAT).

Članovi Komiteta se takođe grupišu u nacionalne delegacije, po jedna ispred svake države članice. Postoje i međuregionalne grupe koje promovišu prekograničnu saradnju. Osim toga, Komitet broji i četiri političke grupacije.

Evropski ombudsman

Istraživanje vaših pritužbi

Uloga: istraživanje slučajeva loše uprave

Sedište: Strazbur

▶ <http://www.ombudsman.europa.eu>

Evropski ombudsman istražuje pritužbe o slučajevima lošeg ili nepravilnog upravljanja institucija EU. Ombudsman prima i istražuje pritužbe građana, rezidenata, preduzeća i institucija EU.

Šta radi ombudsman

Ombudsmana bira Evropski parlament na mandat od pet godina koji se može obnoviti. Primanjem i istragom pritužbi, ombudsman pomaže u otkrivanju slučajeva loše uprave u evropskim institucijama i drugim telima EU – drugim rečima, otkriva situacije u kojima institucija EU ne uradi nešto što bi trebalo ili to uradi na pogrešan način, ili pak uradi nešto što ne bi smela. Primeri loše uprave su:

- ▶ nepravednost;
- ▶ diskriminacija;
- ▶ zloupotreba ovlašćenja;
- ▶ nedavanje ili uskraćivanje informacija;
- ▶ bespotrebno odugovlačenje;
- ▶ nepropisne procedure.

Svaki građanin ili rezident bilo koje države članice EU može ombudsmanu da uputi pritužbu, baš kao i udruženja i preduzeća. Ombudsman se bavi isključivo institucijama i telima EU, ne pritužbama na račun nacionalnih, regionalnih ili lokalnih tela vlasti i institucija. Ombudsman je potpuno nezavistan i nepristrasan i ne traži niti prima uputstva bilo koje vlade ili organizacije.

Ombudsman često može samo obavestiti datu instituciju o pritužbi da bi problem bio rešen. Ako se predmet tokom istrage ne reši na zadovoljavajući način, ombudsman će pokušati da nađe sporazumno rešenje

kojim se ispravlja nepravilnost, a podnosilac pritužbe zadovoljava. Ako do ovoga ne dođe, ombudsman može da da preporuke za rešavanje predmeta. U slučaju da data institucija ne prihvati preporuke, ombudsman može da uputi specijalni izveštaj Evropskom parlamentu.

Na internet stranici ombudsmana nalazi se praktični vodič o postupku podnošenja pritužbe.

©EU

U ulozi evropskog ombudsmana, Emily O' Rajli istražuje pritužbe podnete na račun lošeg ili nepravilnog upravljanja u sistemu EU

Evropski nadzornik za zaštitu podataka

Zaštita vaše privatnosti

Uloga: zaštita ličnih podataka građana koje obrađuju institucije EU

Sedište: Brisel

► <http://www.edps.europa.eu>

U svom radu, evropske institucije mogu skladištiti i obrađivati lične podatke o građanima i rezidentima EU u elektronskom, pisanom ili vizuelnom obliku. Zadatak evropskog nadzornika za zaštitu podataka je da zaštiti njihove lične podatke i privatnost ljudi, te da promoviše dobru praksu među institucijama i telima EU u ovoj oblasti.

Šta radi evropski nadzornik za zaštitu podataka

Korišćenje ličnih podataka građana je regulisano strogim evropskim pravilima. Zaštita podataka poput imena, adresa, zdravstvenih te podataka o zapošljavanju predstavlja osnovno pravo. Svaka institucija EU ima službenika za zaštitu podataka koji osigurava poštovanje određenih obaveza – na primer, da se podaci mogu obrađivati samo u konkretne i legitimne svrhe. Nadalje, lice čiji se podaci obrađuju ima primenjiva prava kao što je pravo na ispravljanje podataka. Posao evropskog nadzornika za zaštitu podataka je da nadgleda aktivnosti zaštite podataka i sistema institucija EU, kao i da osigura njihovu saglasnost sa najboljim praksama. Osim toga, evropski nadzornik za zaštitu podataka rešava pritužbe i sprovodi istrage. Drugi zadaci nadzornika su:

- nadzor obrade ličnih podataka u administraciji EU;
- davanje saveta o politikama i zakonskim propisima koji mogu da utiču na privatnost;
- saradnja sa sličnim organima u državama članicama kako bi se osigurala dosledna zaštita podataka.

Kako funkcioniše evropski nadzornik za zaštitu podataka

Dva tela su zadužena za svakodnevni rad evropskog nadzornika za zaštitu podataka. Telo za nadzor i sprovođenje procenjuje da li institucije i tela EU poštuju pravila o zaštiti ličnih podataka. Telo za politike i konsultacije savetuje zakonodavce EU o pitanjima zaštite podataka u nizu oblasti politika i u pogledu predloga novih zakonskih propisa. Evropski nadzornik za zaštitu podataka takođe nadgleda primenu novih tehnologija koje mogu imati uticaj na zaštitu podataka.

Ukoliko neko smatra da su mu/joj prava povređena prilikom obrade od strane institucija ili tela EU, može podneti pritužbu evropskom nadzorniku za zaštitu podataka. Pritužbe se podnose jedino putem obrasca koji se nalazi na internet stranici evropskog nadzornika za zaštitu podataka.

Evropska investicijska banka

Ulaganje u budućnost

Uloga: osiguranje dugoročnog finansiranja za ulaganja u projekte vezane za EU

Akcionari: države članice EU

Savet direktora: po jedan iz svake države članice i jedan član Evropske komisije

Sedište: Luksemburg

► <http://www.eib.org>

Evropska investicijska banka (EIB) je banka Evropske unije. Vlasništvo je država članica i njena glavna uloga je da daje zajmove za investicije koje su u skladu sa ciljevima Unije – na primer, u oblasti energetskih i transportnih mreža, ekološke održivosti i inovacija. Pažnja EIB-a je usmerena na povećanje zaposlenosti i potencijala rasta u Evropi, pružanje podrške delovanju u oblasti klimatskih promena i politikama EU izvan njenih granica.

Šta radi EIB

EIB je najveći davalac multilateralnih zajmova i kredita koji pruža finansijska sredstva i ekspertizu stabilnim i održivim investicionim projektima, od kojih se većina realizuje u EU. Vijadukt Milau i železničke pruge TGV-a u Francuskoj, zaštita od poplava u Veneciji, farme vetrenjača u Velikoj Britaniji, most Oresund u Skandinaviji, podzemna železnica u Atini i čišćenje Baltičkog mora, samo su neki od hiljada projekata koje je EIB finansirala tokom godina.

EIB ne koristi novčana sredstva iz budžeta EU. Banka se umesto toga finansira tako što izdaje obveznice na svetskim finansijskim tržištima. EIB je u 2013. pozajmila 79 milijardi evra za 400 velikih projekata u preko 60 zemalja – 69 milijardi evra u državama članicama i 10 milijardi izvan EU, sa akcentom na pretpristupne zemlje, južne i istočne evropske susede, Afriku, Karibe i Pacifik, kao i Južnu Ameriku i Aziju.

Kreditni rejting EIB-a je ocenjen sa AAA. EIB najčešće pozajmljuje do 50 odsto troškova projekta. Delujući kao katalizator, Banka olakšava sufinansiranje iz drugih izvora. Za zajmove iznad 25 miliona evra, EIB pozajmljuje novac direktno telima javnog i privatnog sektora, poput vlada i preduzeća. Kada su u pitanju manji zajmovi, EIB stavlja kreditne linije na raspolaganje poslovnim bankama i finansijskim institucijama koje pozajmljuju sredstva Banke malim i srednjim preduzećima ili manjim projektima koje realizuju korisnici kredita iz javnog sektora.

Prioriteti EIB-a u pogledu aktivnosti kreditiranja u okviru EU su:

- inovacije i veštine
- pristup finansijama za manja preduzeća
- delovanje u oblasti klimatskih promena
- transevropske mreže za transport, energiju i informaciono-komunikacione tehnologije.

Izgradnja novih železničkih pruga je vrsta projekata za čiju se realizaciju mogu koristiti zajmovi Evropske investicione banke.

Kako funkcioniše EIB

EIB je autonomna institucija. Ona samostalno donosi odluke o kreditiranju i davanju zajmova na osnovu procene svakog pojedinačnog projekta i aktuelnih prilika na finansijskom tržištu. Banka saraduje sa drugim institucijama EU, a posebno sa Evropskom komisijom, Evropskim parlamentom i Savetom ministara.

Odluke u ime Banke donose njena tela.

- ▶ Odbor guvernera sastoji se od ministara (obično ministara finansija) iz svih država članica. On utvrđuje opštu politiku Banke za davanja zajmova.
- ▶ Savet direktora, kojim predsedava predsednik Banke, sastoji se od 29 članova, od kojih 28 imenuju države članice, a jednog Evropska komisija. Savet odobrava poslove kreditiranja i davanja zajmova.
- ▶ Upravni odbor je stalno izvršno telo Banke. On vodi svakodnevno poslovanje EIB.

Evropski investicioni fond

EIB je većinski akcionar u Evropskom investicionom fondu, koji finansira ulaganja u mala i srednja preduzeća koja čine 99 odsto kompanija u EU i zapošljavaju preko 100 miliona Evropljana. Mala i srednja preduzeća često teško nalaze sredstva koja su im potrebna za ulaganje i rast. Ovo je posebno izraženo kada su u pitanju novoosnovana preduzeća i male kompanije koje nude inovativne proizvode ili usluge – upravo ona mala i srednja preduzeća koja EU želi da podrži. Iznosom od nekoliko milijardi evra godišnje, Fond izlazi u susret njihovim potrebama putem preduzetničkog kapitala i instrumenata finansiranja rizika, koji se delom nude u partnerstvu sa Evropskom komisijom, poslovnim bankama i drugim zajmodavcima.

<http://www.eif.org>

Agencije EU

Postoji niz specijalizovanih agencija Evropske unije koje pružaju informacije ili savete institucijama, državama članicama ili građanima EU. Svaka od ovih agencija ima konkretne tehničke, naučne ili upravljačke zadatke. Agencije EU se mogu podeliti u nekoliko kategorija.

Decentralizovane agencije

Agencije su tela kojima upravlja evropsko javno pravo, ali se razlikuju od institucija EU (Parlamenta, Saveta, Komisije itd) i imaju sopstveni pravni status. Imaju kancelarije u različitim gradovima širom Evrope, zbog čega se često nazivaju „decentralizovanim”. Mogu se baviti pravnim ili naučnim pitanjima. Primeri su Kancelarija za biljne sorte u Anžeu u Francuskoj, koja utvrđuje prava na nove biljne sorte, ili Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti u Lisabonu u Portugaliji, koji analizira i širi informacije o drogama i zavisnosti.

Tri nadzorna tela pomažu pri sprovođenju pravila za finansijske institucije te stoga čuvaju stabilnost evropskog finansijskog sistema. To su Evropsko bankarsko regulatorno telo, Evropsko regulatorno telo za osiguranje i profesionalne penzije i Evropsko regulatorno telo za hartije od vrednosti i tržišta.

Ostale agencije pomažu državama članicama EU da sarađuju u borbi protiv organizovanog kriminala na međunarodnom nivou. Primer je Evropol sa sedištem u Hagu u Holandiji, koji služi kao platforma za saradnju policijskih službenika iz članica EU. Oni pomažu jedni

drugima pri razotkrivanju i pronalaženju najopasnijih kriminalnih i terorističkih mreža u Evropi.

Tri agencije obavljaju specifične zadatke u okviru Zajedničke spoljne i bezbednosne politike Evropske unije. Jedna od tih agencija je Satelitski centar Evropske unije u Torehon de Ardosu u Španiji; ona se služi informacijama koje prikupljaju sateliti za posmatranje Zemlje i na taj način daje podršku u procesu donošenju odluka u pitanjima spoljne i bezbednosne politike.

Agencije i tela Euratoma

Ova tela rade u okviru Ugovora o Evropskoj zajednici za atomsku energiju (Euratom) radi koordinacije istraživanja o mirnodopskoj upotrebi nuklearne energije i osiguravaju adekvatno i sigurno snabdevanje atomskom energijom u članicama EU.

Izvršne agencije

Izvršne agencije su zadužene za praktično upravljanje programima EU, na primer, za obradu prijave za bespovratna sredstva iz budžeta EU. One se formiraju na određeni rok i sedište im mora biti gde i Evropskoj komisiji: u Briselu ili Luksemburgu. Jedan od primera je Evropski istraživački savet koji finansira osnovna istraživanja koja sprovode grupe naučnika u EU.

Kontrola bezbednosti hrane je neophodna u celoj Evropi; koordinacija tog posla je uobičajen zadatak jedne od agencija EU.

Agencija Euratoma za snabdevanje (ESA)

Agencija Evropske unije za mrežnu i informativnu bezbednost (ENISA)

Agencija Evropske unije za osnovna prava (FRA)

Agencija za saradnju energetskih regulatora (ACER)

Agencija Zajednice za kontrolu ribolova (EFCA)

Evrojust

Evropska agencija za bezbednost (EDA)

Evropska agencija za hemijske proizvode (ECHA)

Evropska agencija za nadzor ribarstva (EFCA)

Evropska agencija za lekove (EMA)

Evropska agencija za pomorsku bezbednost (EMSA)

Evropska agencija za sigurnost i zdravlje na radu (OSHA)

Evropska agencija za upravljanje operativnom koordinacijom na spoljnim granicama država članica EU (Frontex)

Evropska agencija za upravljanje operativnom saradnjom na velikim IT sistemima u oblasti slobode, bezbednosti i pravosuđa (eu-LISA)

Evropska agencija za vazduhoplovnu bezbednost (EASA)

Evropska agencija za železnice (ERA)

Evropska agencija za životnu sredinu (EEA)

Evropska fondacija za stručno obrazovanje (ETF)

Evropska fondacija za unapređenje uslova života i rada (Eurofound)

Evropska kancelarija za podršku pitanja azila (EASO)

Evropska nadzorna uprava za globalni navigacioni satelitski sistem (GSA)

Evropska policijska akademija (CEPOL)

Evropska policijska kancelarija (Europol)

Evropska uprava za bezbednost hrane (EFSA)

Evropski centar za praćenje droga i zavisnosti (EMCDDA)

Evropski centar za prevenciju i nadzor nad bolestima (ECDC)

Evropski centar za razvoj stručne obuke (Cedefop)

Evropski institut za inovacije i tehnologiju (EIT)

Evropski institut za rodnu jednakost (EIGE)

Evropsko bankarsko regulatorno telo (EBA)

Evropsko regulatorno telo za hartije od vrednosti i tržišta kapitala (ESMA)

Evropsko regulatorno telo za osiguranje i profesionalne penzije (EIOPA)

Institut Evropske unije za studije bezbednosti (EUISS)

Izvršna agencija Evropskog istraživačkog saveta (ERCEA)

Izvršna agencija za inovacije i mreže (INEA)

Izvršna agencija za istraživanje (REA)

Izvršna agencija za mala i srednja preduzeća (EASME)

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelne sadržaje i kulturu (EACEA)

Izvršna agencija za potrošače, zdravlje i hranu (Chafea)

Kancelarija za usklađivanje na unutrašnjem tržištu (zaštitni znak i dizajn) (OHIM)

Kancelarija Zajednice za biljne sorte (CPVO)

Odbor za jedinstveno rešenje (SRB)

Prevodilački centar za tela Evropske unije (CdT)

Satelitski centar Evropske unije (EUSC)

Telo evropskih regulatora za elektronske komunikacije (BEREC)

Sve agencije EU možete pronaći na internet stranici:

► http://europa.eu/agencies/index_en.htm

Stupite u kontakt sa EU

NA INTERNETU

Informacije na svim službenim jezicima Evropske unije su dostupne na internet stranici Europa: **europa.eu**

ČITAJTE O EVROPI

Publikacije o EU su samo jedan klik od vas i nalaze se na internet stranici Knjižare EU: **www.bookshop.europa.eu**

EU INFO MREŽA

Informaciona mreža Evropske unije u Srbiji (EU info mreža) pruža sve relevantne informacije o Evropskoj uniji, njenoj istoriji, institucijama i načinu funkcionisanja, kao i o odnosima Evropske unije i Srbije. EU info mrežu čine Informacioni centar EU u Beogradu i dva info kutka – jedan u Novom Sadu i jedan u Nišu, koji su osnovani u septembru 2014. Glavna uloga mreže jeste da unapredi opšti nivo znanja o aktivnostima Evropske unije u Srbiji, da pruži informacije o pomoći koju EU pruža, kao i o procesu evropskih integracija. Putem EU info mreže, građani se mogu informisati, između ostalog, o programima EU za mlade, obrazovnim programima, kao i programima podrške istraživanjima i inovacijama. EU Info centar u Beogradu i dva EU info kutka su mesta gde građani mogu da dobiju informacije o Evropskoj uniji, kao i da učestvuju u raznovrsnim događajima u oblasti kulture i obrazovanja. Informacije se pružaju na licu mesta, telefonom i/ili putem elektronske pošte.

EU info centar

Dečanska 1, 11000 Beograd
Telefon 011/3229922
info@euinfo.rs

www.euinfo.rs euinfo.rs euicb euicb

EU info kutak Novi Sad

Mihajla Pupina 17, 21000 Novi Sad
Telefon 021/451625
officens@euinfo.rs

 euipnovisad EUinfoNS

EU info kutak Niš

Obrenovićeve bb, TPC Kalča BI-42, 18000 Niš (privremena adresa, do otvaranja javnog prostora)
Telefon 066/8386821
officenis@euinfo.rs

 euipnis EUinfoNis

Evropska unija (EU) je jedinstvena. Ona nije savezna država kao što su Sjedinjene Američke Države, jer zemlje koje su njene članice ostaju nezavisne suverene nacije. Niti je neka čisto međuvladina organizacija kao što su Ujedinjene nacije, jer njene članice ipak združuju svoj suverenitet, čime zauzvrat dobijaju daleko veću kolektivnu snagu i uticaj nego što imaju kad nastupaju pojedinačno.

One združuju svoj suverenitet tako što donose zajedničke odluke preko zajedničkih institucija kao što su Evropski parlament, koji su izabrali građani EU, Evropski savet ili Savet, koji predstavljaju nacionalne vlade. One donose odluke na osnovu predloga dobijenih od Evropske komisije koja zastupa interese EU kao celine. Ali šta tačno svaka od tih institucija radi? Kako saraduju? Ko je odgovoran za šta?

Ova publikacija će vam dati odgovore na ta pitanja. Ona daje i kratak pregled agencija i drugih tela koja su uključena u rad Evropske unije. Njen cilj je da vam bude koristan vodič kroz postupke odlučivanja u EU.

